

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Liina Luhar

**LASTE LIIKUMISVIISIDE VALIKUID MÕJUTAVAD
NÄITAJAD PÄRNU LINNA NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Õppekava EALB Logistika

Juhendaja: Imre Antso, MSc

Tallinn 2019

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 6336 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Liina Luhar .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 155416EALB

Üliõpilase e-posti aadress: liinaluhar@gmail.com

Juhendaja: Imre Antso, MSc:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE	7
1.1. Laste liikumisharjumused	7
1.2. Laste liikumisvalikuid mõjutavad tegurid	8
1.3. Laste liikuvus Eestis	11
2. METOODIKA	13
2.1. Uurimismeetod	13
2.2. Valimi kirjeldus	14
2.3. Uurimisala kirjeldus	17
3. TULEMUSED	19
3.1. Laste liikumine kooli	19
3.2. Laste liikumine koju	20
3.3. Laste liikumisviiside jaotus sõltuvus erinevatest näitajatest	22
3.4. Liikumisviisi valimise põhjendused	24
4. JÄRELDUSED	28
KOKKUVÕTE	32
SUMMARY	34
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	37
LISAD	40
Lisa 1. Küsimustik	40
Lisa 2. Pärnu kergliiklusteed ja terviserajad	44

LÜHIKOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada laste liikumisviisid kooli ja kodu vahel ning anda ülevaade valikute põhjustest, sealhulgas analüüsida, millised näitajad mõjutavad valikute tegemist enim. Töös on kasutatud kvantitatiivset uurimismeetodit. Läbiviidud ankeetküsitluse põhjal selgitatakse välja koolilaste liikumisharjumused, neid mõjutavad tegurid ning laste tegelikud eelistused liikumisviisi osas.

Töö eesmärgi saavutamiseks püstitas autor järgnevad uurimisküsimused:

1. Millised on laste liikumisharjumused?
2. Millised tegurid mõjutavad laste liikumisviiside valikuid?
3. Milliseid liikumisviise lapsed valikuvõimaluse korral eelistaksid?

Tulemuste analüüsist saab järeldada järgnevat:

- Selgus, et kooli ja koju liikumisel on liikumisviiside osakaal veidi erinev. Üldiselt kasutavad lapsed liikumisel enim autot, kuid pea samaväärselt liigutakse ka ühistranspordiga või jalgsi. Kooli minemisel on liikumisviisidest populaarseim viis auto ning koolist tülles ühistransport.
- Laste liikumisvalikuid mõjutavad kõige rohkem ajakulu ning mugavus. Kõikidel näitajatel on seos liikumise suunaga – osasid tegureid tuuakse rohkem põhjenduseks kooli minnes, teisi koolist tülles.
- Valikuvõimaluse korral eelistaksid noored ise peamiselt liikumist autoga ning kõige enam ei soovita liikuda jalgsi. Auto eelistamine ühtib ajakulu ning mugavuse tähtsuse ülekaalukusega liikumisviisi valikuid mõjutavate tegurite analüüsil.

Võtmesõnad: liikumisviisid, lapsed, Pärnu

SISSEJUHATUS

Palju räägitakse inimeste aina vähenevast liikumisaktiivsusest. Harjumuste väljakujunemisel mängib olulist rolli lapsepõlves omandatu ning seetõttu peaksime laste aktiivsusele tähelepanu pöörama juba noores eas. Tervikliku pildi loomine laste liikumisharjumuste kohta on oluline, sest lapsepõlves kinnistunud harjumused, sealhulgas liikumisviiside eelistused, kanduvad tihti üle täiskasvanuikka. On tõenäoline, et lapsed võtavad tulevikus eeskujuks just vanemate liikumisviisid. Seetõttu, kui soovitakse aktiivsete liikumisviiside kasutust suurendada, tuleks suunamisega algust teha varakult.

Lapsed liiguvad pea igapäevaselt kooli ja sealt hiljem ka koju. Liikumiseks kasutatakse erinevaid viise. Enamlevinud viisid on liikumine auto, ühistranspordi või jalgrattaga, kuid ka näiteks jala. Laialdaselt on üle ilma levimas autostumine. Täpsemalt tähendab see järjest suurenevat autode kasutamist transpordivahendina ning selle tulemusel on võimendunud erinevad probleemid. Autostumise mõjul on suurenenud õhusaaste, müratase, liiklusummikute ning -õnnetuste arv, samuti on vähenenud elanikkonna seas aktiivsete liikumisviiside kasutus. Juba noores eas lastele autoga liikumise harjumust tekitades põhjustab see nende liikumiseks mõeldud viisi valikutel auto eelistamist. Varakult noorte liikumisharjumusi õigele teele suunates on võimalik ennetada autostumise süvenemist.

Laste liikumisharjumuste ning liikumisviiside valikute põhjenduste kohta on vähene teadlikkus ning eelnevates uuringutes on küsitlustele vastanud peamiselt perekonnapea ning laste osakaal vastanute hulgas ei ole esinduslik. Üleüldse toimuvad liikuvuse kohta uuringud ebaregulaarselt ja mitte nii tihti kui võiks. Pärnu linnas uuriti viimati noorte eluviisi ning vähesel määral ka nende liikumisviise 2015/16 õppeaastal (Õun *et al.* 2016). Sellest uuringust aga puudus liikumisviiside valikut mõjutavate näitajate osa.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada laste liikumisviisid kooli ja kodu vahel ning anda ülevaade valikute põhjustest, sealhulgas analüüsida, millised näitajad mõjutavad valikute tegemist enim. Töö eesmärgi saavutamiseks püstitas autor järgnevad uurimisküsimused:

1. Millised on laste liikumisharjumused?
2. Millised tegurid mõjutavad laste liikumisviiside valikuid?
3. Milliseid liikumisviise lapsed valikuvõimaluse korral eelistaksid?

Antud töö on jaotatud neljaks peatükiks. Esimeses osas antakse teoreetiline ülevaade laste liikumisharjumustest üldisemalt ning selgitatakse nende iseärasusi. Lisaks on erinevate teadusallikate läbitöötamisel välja selgitatud liikumisviiside valikuid mõjutavad tegurid. Samuti on tehtud ülevaade Eesti laste liikuvusest nii mitmesuguste varem koostatud uuringute põhjal kui ka tutvustades mõni aasta tagasi loodud Liikuma Kutsuvat Kooli. Töö teine peatükk käsitleb uuringu metoodikat. Tuuakse välja uurimismeetod ning kirjeldatakse lähemalt uuringu valimit. Lisaks antakse ülevaade uuringupiirkonnast ning tutvustatakse seal viimasel ajal toimunud muutusi. Kolmas peatükk keskendub uurimuse tulemuste lahtikirjutamisele. Viimases osas on välja toodud autori poolt tehtud teoreetilise osa ja küsitluse tulemuste võrdlus ning järeldused.

Töö autor soovib tänada oma juhendajat Imre Antsot. Lisaks soovib avaldada tänu ka uurimuses osalenud lastele ning Pärnu koolide abivalmis töötajatele, kes aitasid küsimustikku levitada.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1. Laste liikumisharjumused

Kehaline aktiivsus ei ole pelgalt ainult spordi tegemine, vaid see hõlmab endas igasugust kehalist liikumist, sealhulgas näiteks ka aktiivsete liikumisviiside kasutamist. Noorte füüsiline aktiivsus on aina vähenemas ning see on kujunenud tõsiseks murekohaks. Füüsiline tegevusetus on tunnistatud neljandaks peamiseks globaalse suremuse riskiteguriks põhjustades 6% surmajuhtumitest üle kogu maailma (World Health Organization ... 2019).

Eelnevale toetudes saab öelda, et laste liikumine on väga oluline. Sellele peaks tähelepanu pöörama juba noores eas, sest enamik lastest kujundab oma tulevikus täiskasvanuna kasutatavad liikumisharjumused just koolieas, eriti põhikoolis. Selles eas huvituvad lapsed võib laste huvi rattasõidu vastu oluliselt kasvada. Jalgrattaga liiklemist aktsepteeriks ka vanemad, juhul kui see oleks piisavalt turvaline. (Kooliõpilaste koolitee ... 2003, 5) Lisaks mõjutab kooliga seotud liikumine ühistranspordimustreid, tekitab liiklusummikuid koolide ümbruses ning võib põhjustada tipptunniefekti. (Travelling to... 2003, 3)

Laste igapäevastes liikumistes ja tegevustes mängib olulist rolli kooliga seonduv, alates hommikusest kooliminekest kuni muude tegevusteni (Kooliõpilaste koolitee ... 2003, 5). Igal tööpäeval liiguvad miljonid lapsed kooli ja kodu vahel, tihti tehakse seda üheskoos lapsevanematega. Liiklemiseks kasutavad lapsed erinevaid viise, peamised nendest on liikumine jalgsi, rattaga, autoga või ühistranspordiga. (Travelling to... 2003, 3) Liikumisviisid on võimalik jaotada aktiivseks ja mitteaktiivseks, vastavalt liikumisviisi iseloomule. Aktiivseks kooliteeks peetakse vähemalt osaliselt jalgsi, ratta, rula, talvel suuskadega läbitud kooliteed, võimaldades lastel liikuda iseseisvalt ning mõjudes hästi tervisele (Aktiivne koolitee ... 2019).

Viimase aja jooksul on toimunud suured muutused selles osas, kuidas lapsed kooli liiguvad. Autoga kooli ja koju sõidutatavate laste hulk on peaaegu kahekordistunud, hoolimata sellest, et paljud neist elavad jalgsi või rattaga liikumiseks piisavalt lähedalt. Seetõttu kasutatakse aktiivseid

liikumisviise selle võrra vähem. (Kooliõpilaste koolitee ... 2003, 3) Samuti on hetkel laste seas levimas trend kasutada vähem aktiivseid liikumisviise ning liigelda rohkem autoga (Fyhri *et al.*, 709). Seega on nende laste, kes lähevad kooli jalgsi või jalgrattaga, osakaal kahanenud. Kasvanud auto- ja ühissõidukikasutuse tõttu liiguvad lapsed vähem ning selle tulemusena on lastel aina rohkem terviseprobleeme. Üheks sagedaseks nähtuseks on ka varajane ülekaalulisus. Kui lapsed liiguks rohkem kodu ja kooli vahel jalgsi või rattaga, aitaks see kaasa tervise paranemisele. (Kooliõpilaste koolitee ... 2003, 51)

Endiselt on kasvav tähtsus ka ühissõidukitel, nendest esmajoones bussidel. Ühistransporditeenuse kvaliteedi ja kättesaadavusega on eestlastest rahul pea kolmveerand, täpsemalt 70% (Elanike rahulolu ... 2014, 35). Seaduse kohaselt on kohalikel omavalitsustel kohustus korraldada laste tasuta koolivedu. Kohalike omavalitsuste poolt pakutav tasuta kooliveo teenuse kvaliteet varieerub aga väga palju. Sageli on kasutusel tehniliselt aegunud või mittekorras sõidukid või peavad lapsed kasutama liikumiseks üldist avalikku ühistransporti ning sellisel juhul on üsna suur võimalus, et lastele ei sobi nende sõiduplaanid või marsruudid. Eriti ilmneb see olukordade kui laps käib koolis, mille asukoht pole elukohale lähim. (Kooliõpilaste koolitee ... 2003, 51)

Ühiskondlikult oleks otstarbekas, kui koolisõitude osas kahaneks eraauto kasutamine ja kasvaks jalgsikäigu ning rattaga sõidu osakaal. Paljud lapsevanemad põhjendavad laste autoga sõidutamist just tänaval valitsevate ohtudega, mõtlemata sellele, et nad ise põhjustavad autoga sõitmise tõttu täiendavaid ohte teistele. (*Ibid.*) Auto kasutamist tasub vähendada ka seetõttu, et juurutada laste seas juba varajases eas aktiivsete liikumisviiside harrastamist.

1.2. Laste liikumisvalikuid mõjutavad tegurid

Kodu ja kooli ühendab koolitee ning selle läbimiseks on mitmesuguseid erinevaid transpordivõimalusi. Valikute tegemisel mängivad rolli erinevad tegurid, tihti on motiivid isegi kombineeritud. Teaduskirjanduses on üldistatult välja toodud järgnevad laste liikumiskäitumisele enim mõju avaldavad näitajad:

- Koolitee pikkus
- Ajaline faktor
- Vanus
- Lapsevanemate harjumused

- Perekonna suurus
- Sõiduvahendite olemasolu
- Sõbrad
- Ilm
- Ümbritsev keskkond

Koolitee pikkus mõjutab liikumisviisi valimist üsna ilmselgetel põhjustel. Lapsed, kes elavad koolile lähemal, eelistavad aktiivsemaid liikumisviise (Ewing *et al.* 2014, 61). Mida pikem on koolitee, seda konkurentsivõimelisemad on kiiremad viisid ehk auto ja ühistransport. Jalgsi käimine sobib pigem lühikeste vahemaade, st kolme kilomeetri või vähema, läbimiseks. (Goeverden, Boer 2013, 71, 80) Eestis sätestavad ka tervisekaitse nõuded, et koolis õppiva lapse jaoks ei tohi jalgsi käidava koolitee pikkus olla rohkem kui 3 km (Tervisekaitse nõuded... §7). Autoga kooli tulek on saanud normaalsuseks ning pigem liiguvad kodu ja kooli vahel jalgsi või rattaga vaid väiksemates asulates või kooli lähedal elavad lapsed. Muidugi on küll mõned erandid, kuid neid ei ole just märkimisväärselt palju. (Keller *et al.* 2015, 16) Kuigi üha enam üritatakse autoga laste sõidutamist vähendada, siis hoolimata sellest on autokasutus koolisõiduks kaugemal asuvates maapiirkondades ühistranspordi harva liikumise või ebausaldusväärsuse mõjul märkimisväärselt oluline (Kooliõpilaste koolitee ... 2003, 51).

Äärmiselt olulist rolli mängib liikumisviisivalikul ajaline ressurss. Sõiduaega võib pidada isegi üheks tähtsaimaks näitajaks liikumiseks mõeldud viisi valimisel. Kooli liikumise võimaluste vahel valides eelistatakse üldiselt kiiremat varianti. Kuigi teekonna pikkus ja liikumiseks kuluv aeg mõjutavad transpordivalikut kõige enam, siis ilmneb ka mitmeid individuaalseid ja perekondlikke näitajaid, mis mõjutavad samuti laste liikumisviisi valimist. (McDonald 2005, 75, 80)

Vanuse kasvades muutuvad lapsed iseseisvamaks ning siis ei mängi enam nii suurt rolli lapsevanemad. Liikumisel hakatakse vanuse suurenemisel kasutama rohkem aktiivseid viise. (Goeverden, Boer 2013, 80) Vanemaks saades kasvab laste võimekus läbida pikki distantse ning samuti ei muretse lapsevanemad suuremate laste ohutuse pärast. Lisaks võib mõjutada transpordiviisivalikut inimese kehaline aktiivsus. Kooli ja kodu vahel liiklemiseks aktiivseid liikumisviise kasutavad lapsed on üldjoontes ka füüsiliselt aktiivsemad (Hardy *et al.*, 2011, 410).

Samuti mõjutavad laste valikuid liikumisel mitmed perekondlikud näitajad. Leidub lapsi, kes alati lapsevanemate poolt autoga trepini sõidutatakse, sest kool jääb tööle minnes tee peale. Tihti on

osade lapsevanemate jaoks see harjumus lausa niivõrd sisse juurdunud, et lapsi viiakse näiteks kooli ka juhul, kui koolipäev algab tavalisest hiljem. (Keller *et al.* 2015, 15) Tihti ei ole lapsel värskelt kooli minnes ise võimalust liikumisviisi valida, seda teevad nende eest või nendega osalisel määral konsulteerides vanemad. Vanuse kasvades saavad lapsed iseseisvamaks ning liiguvad tihti rohkem ilma vanemateta. Rolli mängib ka perekonnas olev autode arv. On ilmselge, et autot mitte omaval lapsevanemal ei ole võimalust last autoga kooli viia. Mida rohkem on peres autosid, seda vähem eelistavad lapsed teisi liikumisviise (Ewing *et al.*, 2014, 62). Suuremat hulka autosid omavates perekondades on laste sõidutamiseks auto kasutamise tõenäosus suurem. Lisaks avaldab mõju liikumisharjumustele ka perekonna suurus. Mida rohkem on leibkonnas koolis käivaid lapsi, seda vähem lapsi kooli viiakse või saadetakse (Goeverden, Boer 2013, 80).

Peamised põhjused lapsevanemate sõnul laste sõidutamiseks on liikluse ohtlikkus, mugavus ning liiga pikk koolitee (National travel ... 2014, 5). Aucklandis, Uus-Meremaal viidi läbi uurimus lapsevanemate perspektiivist. Uuritavas piirkonnas on peamiselt kasutusel kaks liikumisviisi, milleks on jalgsikäik või autokasutus. Jalgsi liigutakse lapsevanemate arvates erinevatel põhjustel, kuid kõige populaarsemad nendest on kooli lähedus kodule ning tervislikkus. Autoga lapsi kooli viivad vanemad eelistavad sõidutamist eelkõige turvalisuse ja piiratud aja ressursside tõttu. Siinkohal keskendusid nad peamiselt negatiivsetele aspektidele jalgsi liikumise osas, selle asemel, et välja tuua laste autoga kooli ja kodu vahel sõidutamise positiivsed küljed. Leidus ka lapsevanemaid, kes algselt sõidutasid lapsi kooli, sest lapsed olid nende jaoks veel sel hetkel liiga noored, et iseseisvalt kooli jalutada ning vahemaa tundus nende jaoks pikk, kuid hiljem kui lapsed said vanemaks, siis suunati lapsed siiski jalgsi liiklema. Seejärel mängis peamiselt rolli fakt, et jalgsi liikumine on hea tervisele, vähemal määral ka see, et laps on saanud suuremaks ning seetõttu iseseisvamaks. (Collins *et al.*, 2010, 511)

Lisaks perekonnale mängivad õpilaste jaoks tähtsat rolli ka teised inimesed. Laste jaoks on üheks oluliseks mõjutajaks seltskond. Sõpradega liikumine on noorte arvates lõbusam ja vähendab võimalust ära eksida või vähemalt tekitab võimaluse ära eksida kellegagi koos. Paljud on nõus isegi enda aega ja energiat ohverdama selle nimel, et saaks sõpradega koos liikuda. Valitakse pikem teekond, oodatakse järgmist rongi või bussi, kui sõber eelmisest maha jäi, või minnakse isegi maha, kui sõber on samast bussist maha jäänud. Mitmed noored ei tee eelnimetatud tegevusi mitte ainult enda teekonna meeldivaks muutmise eesmärgil, vaid ka sõpruse hoidmiseks. (Goodman *et al.*, 2013, 6)

Liikumisviiside valikul mängib iseenesest mõistetavana rolli ka ümbritsev keskkond. Ühe olulise näitajana on mõjutajaks ilm. Pimedatel aegadel kahaneb tõenäosus liigelda õues iseseisvalt, sest kardetakse pimedust. Siis eelistatakse kasutada pigem autosid ja ühistransporti. (Goeverden, Boer 2013, 80)

1.3. Laste liikuvus Eestis

Siseministeriumi tellimusel 2014. aasta sügisel läbi viidud elanike rahulolu küsitluses kohalike avalike teenustega selgus, et kooliealiste laste liikumisviisid erinevad tööl käivate inimeste omadest, mitte küll drastiliselt, aga siiski. Tööle liigeldes juhib ülekaalukalt auto kasutamine. Seda kasutab umbes kolmveerand vastajatest. Populaarsuselt teine tööle liikumise viis on ühistransport ning seda võimalust kasutab 38% tööl käivat vastajat. Laste liikumisviise analüüsid ilmnas, et üsna võrdne hulk lapsi liigub peamiselt ühistranspordiga või jalgsi, protsentuaalselt vastavalt 49% ja 42%. Autoga sõidutatakse lapsi pea igas kolmandas leibkonnas. Koolibussiga liiklejaid on kümnendik ning jalgrattaga liigub 8% lastest. Antud uurimuses oli vastajatel võimalik valida mitu liikumisviisi. (Elanike rahulolu ... 2014, 34-35)

2009. aastal Pärnu Linnavalitsuse poolt läbi viidud küsitlusest selgus, et 36% Pärnu linna gümnaasiumide ja kutsekoolide lõpuklasside ning kõrghariduskoolide õpilastest liigub autoga, 33% jalgsi, bussiga 23% ning jalgrattaga 8%. Rattaga sõitmist eelistavad rohkem mehed (11%) kui naised (5%) ning jala liigub umbes kolmandik, sealhulgas naistest 35% ja meestest 30%. (Marjapuu, 2010, 11-12)

Nikopensiuse (2013, 73) töö tulemusena selgus, et umbes pooled Põlvamaa lastest liiguvad kooli jalgsi ning rattaga liiklejaid on vaid 3%. Ühistranspordi ning autosõidu kasutamine on võrdväärne. Koolist koju liikumisel on laste liikumisviisid jaotunud veidi teistmoodi. Liigutakse veel rohkem jalgsi, kokku lausa 58% lastest. Autoga sõidab koju vaid 9% lastest ning selle põhjal kasutatakse rohkem ühistransporti. Selle osakaal on koju liikumisel 28%.

Tallinna laste liikumisviiside uurimisel tuli välja, et Tallinna noorte liikumisviiside jaotus auto, ratta või jalgsi liikumise vahel on enam vähem võrdne. Aktiivsed liikumisviisid ei ole populaarsed, lastest vaid kolmandik kasutab liikumiseks ratast või liigub kooli ja kodu vahel jalgsi. Sealjuures

on jalgratta kasutus minimaalne, seda kasutab liiklemiseks vaid mõni üksik õpilane. (Kask, 2018, 27, 31)

Aktiivsete liikumisviiside kasutamine kodu ja kooli vahel annab võimaluse olla mingilgi määral päeva jooksul aktiivne. 2015/2016 õppeaastal viis Pärnu Linnavalitsus koostöös Tartu Ülikooli Pärnu Kolledžiga läbi Pärnu 5.-12. klassi kooliõpilaste eluviisi uuringu, mille tulemusel selgus, et kehaliselt aktiivsed ei ole 4% õpilastest. Kõige kriitilisem on antud küsimustiku järgi olukord 12. klassi poistega, kellest 16% ei ole aktiivsed. (Õun *et al.*, 2016, 17)

Üks viis, kuidas Eestis üritatakse noorte liikumist parandada on Liikuma Kutsuv Kool. Tegu on 2016. aastast Tartu Ülikooli liikumislabori eestvedamisel loodud programmiga, mille eesmärk on tuua rohkem liikumisrõõmu igale õpilasele. Selles koosloomel põhinevas võrgustikus osalevad lisaks eestvedajale ja ligi 80 koolile ka Tartu Ülikooli sporditeaduste ja füsioteraapia instituut ning ühiskonnateaduste instituut, haridusekspertid ja paljud teised partnerid. (Liikuma kutsuv ... 2019)

Liikuma Kutsuv Kool on välja pakkunud õpetajatele ja lapsevanematele erinevaid võimalusi laste abistamisel koolitee aktiivsemaks muutmiseks. Esimene variant on rataste ja rulade populariseerimiseks mõeldud turvalised hoidlad, aktiivsete sõiduvahendite hoolduse ja parandamise koolitused ning sõidukite parandamiseks mõeldud SOS-paki kättesaadavus. Teise lahendusena on välja toodud koolitee huvitamaks muutmise erinevate ülesannete andmisel kooliteed läbides. Järgmine idee on moodustada „aktiivne koolibuss” ehk laste ühine jalgsi, rattaga ja rulaga kooli sõitmine. Viimase lahendusena on välja pakutud koolitee kaardistamine ning selle sidumine erinevate õppeainetega. (Aktiivne koolitee ... 2019)

2. METOODIKA

2.1. Uurimismeetod

Käesolevas bakalaureusetöös on laste liikumisharjumuste käsitlemiseks aluseks võetud just kooliga seonduvad liikumised. Seda seetõttu, et lastega toimuvast suur osa on seotud kooliga. Uuringu eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit. Autor viis läbi ankeetküsitluse (Lisa 1), mille saatis viiele erinevale koolile Pärnu linnas. Valitud koolideks osutusid juhuvaliku kaudu Audru kool, Pärnu Mai Kool, Pärnu Ülejõe Põhikool, Pärnu Koidula Gümnaasium ja Pärnu Ühisgümnaasium. Autor valis just Pärnu koolid, sest Tallinnas ja ka mõnes teises Eesti suuremas linnas on sarnane uuring juba tehtud, kuid Pärnus mitte. Ühtlasi on töö autor Pärnust pärit.

Küsimustik koostati *Google Forms* keskkonnas. See koosnes 17 valikvastusega küsimusest. Igale küsimusele vastamine oli vastajale kohustuslik. Küsimuste koostamisel lähtuti sihtgrupist. Sihtgrupiks olid 3., 7. ja 11. klassi õpilased, seega tehti küsimused ja vastusevariandid võimalikult lihtsad ja arusaadavad, et ka 3. klassi õpilased ei jääks vastamisega hätta. Küsimustik oli anonüümne ning andmeid kasutati vaid antud uurimuse raames ning üldistatud kujul.

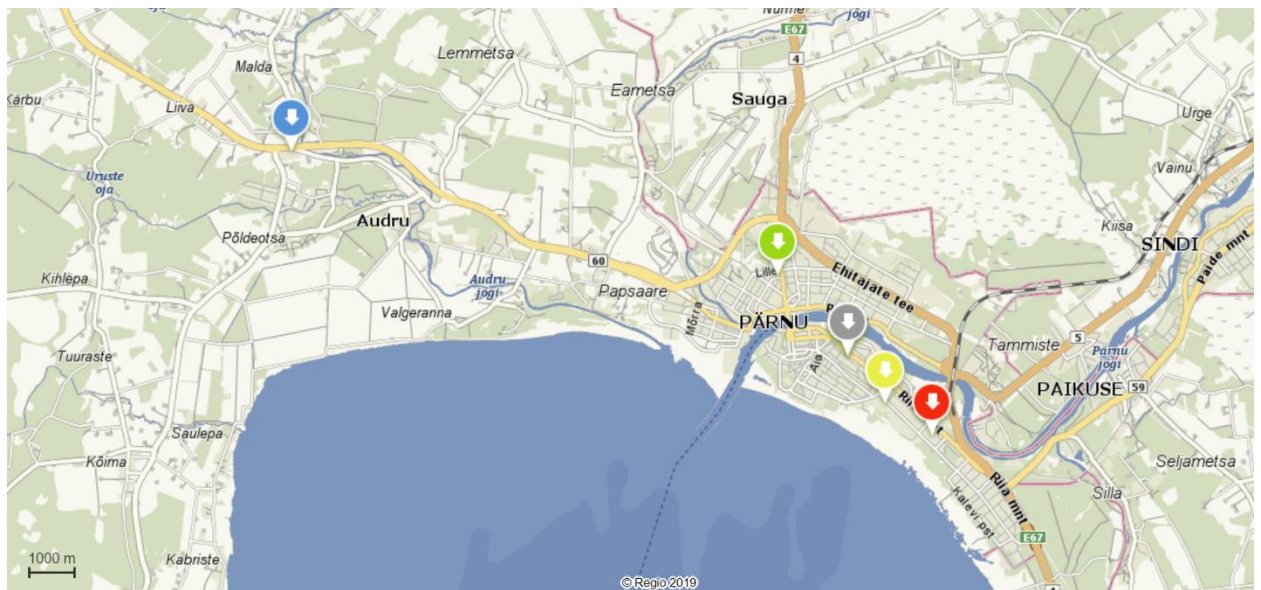
Küsitluse alguses uuriti täpsemalt vastajate tausta. Tehti selgeks kool, klass ja sugu. Seejärel uuriti täiendavalt üldist informatsiooni ning tehti kindlaks vastaja elukoha piirkond, koolitee pikkus, perekonnaliikmete arv, auto ja jalgratta olemasolu ning sportimisharjumused. Sisulisest poolest uuriti, kuidas ning kui kaua liiguvad õpilased kooli ja sealt pärast koolipäeva lõppu tagasi koju. Lisaks selgitati välja ka liikumisviisivalikute põhjused. Kõige lõpus pidid vastajad teada andma, millised on nende nelja erineva liikumisviisi (jalgsi, jalgrattaga, ühistranspordiga, autoga) eelistuse järjekord ning mis mängib nende jaoks liikumisviisivalikul kõige suuremat rolli.

Autor otsustas küsitluse läbiviimiseks pöörduda koolide poole, sest suur osa laste tegevusest on seotud koolidega ning see on ilmselt kõige kiirem ja lihtsam viis lasteni jõudmiseks. Esmalt võttis

töö koostaja ühendust väljavalitud koolide õppealajuhatajatega ning kahes koolis viidi küsitlus läbi just eelnimetatud koolitöötajate abiga. Ülejäänud koolides soovitasid õppealajuhatajad autoril suure töökoormuse või vahendamise vältimiseks ise pöörduda õpetajate poole. Seda ka töö koostaja tegi. Küsimustikust tehti *Bit.ly* veebilehe abil lühendatud link, et lihtsustada õpetajate tööd. Enamikus koolidest viidi küsitlus läbi mõne tunni jooksul ning lühike veebilink andis võimaluse kirjutada see kiirelt tahvlile. Vastamiseks kasutati erinevaid võimalusi – osa õpilastest vastas küsimustele nutitelefoniga, teised jällegi kasutasid arvutiklassis asuvaid arvuteid. Küsimustik viidi läbi aprilli lõpus ja mai alguses, täpsemalt vahemikus 29. aprill kuni 3. mai.

2.2. Valimi kirjeldus

Käesoleva töö autor valis juhuvaliku alusel viis erinevat Pärnu linnas või selle lähedal asuvat kooli. Valitud koolideks osutusid juba eelnevalt mainitud Audru kool, Pärnu Mai Kool, Pärnu Ülejõe Põhikool, Pärnu Koidula Gümnaasium ja Pärnu Ühisgümnaasium.

Joonis 1. Valitud koolide asukoht kaardil
Allikas: Autori koostatud, Delfi kaart

Audru Koolis (Joonis 1, sinine nool) õpib 2018/19 õppeaasta seisuga 287 õpilast ning neid õpetab 33 õpetajat. Audru Kool asub Audru alevikus, valitud koolidest kõige kaugemal Pärnu kesklinnast. Audru Kooli ajalugu ulatub aastasse 1687, sest juba siis õpetas kohalik haritud mees nimega Rein 17 Audru poissi. 1939. aastal hakkas tegutsema Audru Kooli praeguse koolimaja esialgne hoone.

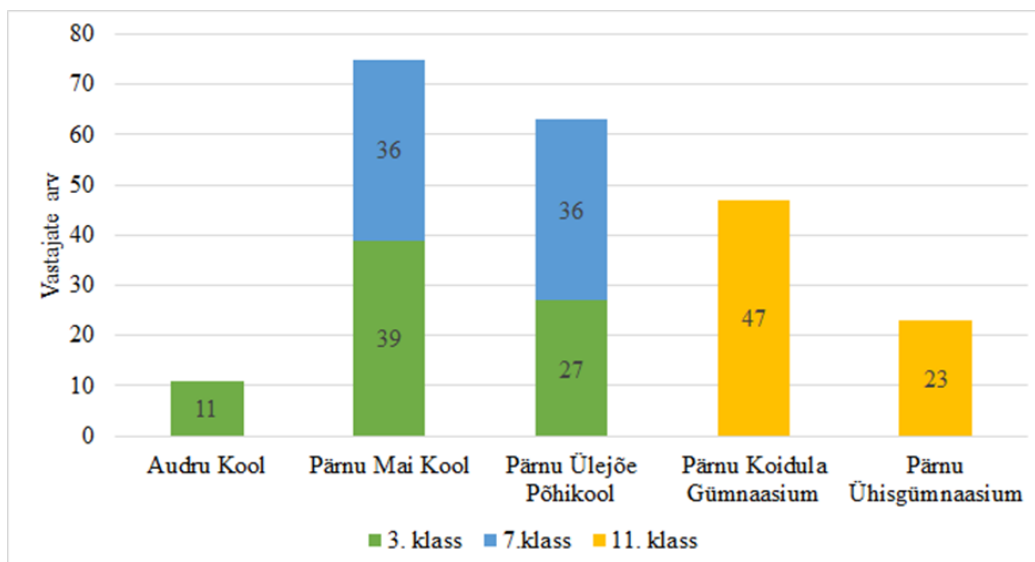
Esialgu tegutses seal 6-klassiline kool, seejärel 8-klassiline ning vahepeal isegi 12-klassiline. Praeguseks hetkeks tegutseb seal 9 klassi ning 18 klassikomplekti. (Audru Kool ... 2019)

Pärnu Mai Kool (Joonis 1, kollane nool) asub Pärnu linnas ning alustas tegutsemist alles 2014. aastal. See on modernne kool, mille eesmärgid on uue ja mitmekesise õpikäsitluse rakendamine, iga õppija järjekindel toetamine lähtuvalt kaasava hariduse põhimõtetest, kooliõpilaste ettevõtlikkuse toetamine ja koostöö süvendamine lapsevanematega. Pärnu Mai Koolis õpib 2019. aasta seisuga 849 õpilast ning koolis on 9 klassi ja 36 klassikomplekti. (Pärnu Mai Kool ... 2019)

Pärnu Ülejõe Põhikooli (Joonis 1, roheline nool) ajalugu ulatub aastasse 1958. aastal, mil 733 õpilasega alustas tegutsemist Pärnu IV Keskkool. Suurim koolis õppivate laste arv oli aastal 1986, mil koolis õppis 1448 õpilast. Nime Pärnu Ülejõe Gümnaasium sai kool 1995. aastal ning tagasi põhikooliks muudeti see aastal 2015. (Pärnu Ülejõe Põhikool ... 2019)

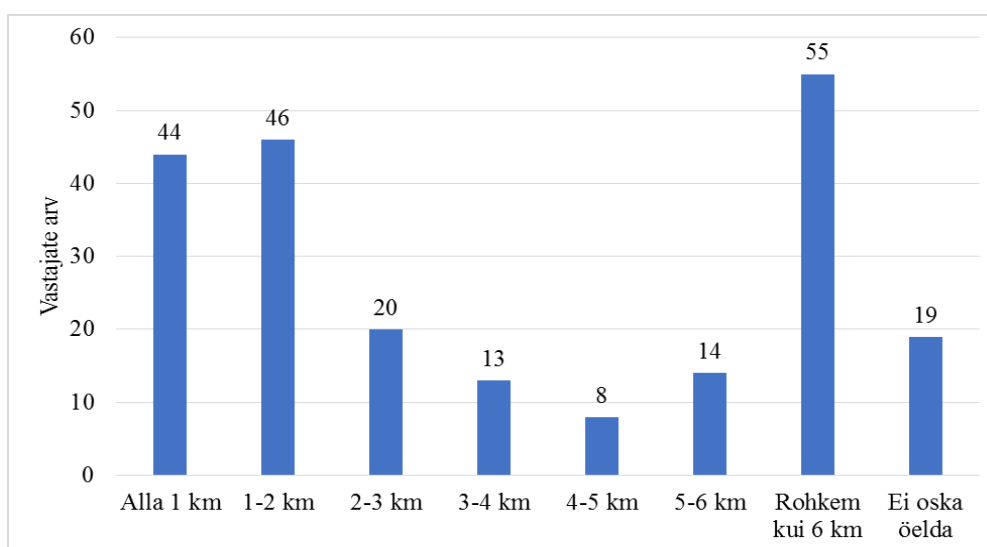
Pärnu Koidula Gümnaasium (Joonis 1, punane nool) asub Pärnu linnas. Kooli ajalugu ulatub aastasse 1733, mil seal peeti tütarlastekooli. Aja jooksul kool reorganiseeriti mitu korda. 1854. aastal asus kooli õppima Lydia Koidula. Kool on tegutsenud nii eesti- kui venekeelsena. Koidula nime kasutati kooli mainimisel esmalt aastal 1944, millest alates kandis kool nime Pärnu Lydia Koidula nimeline II Keskkool. Praegust nime, Pärnu Koidula Gümnaasium kannab kool aastast 1995. Mõned aastad tagasi, aastal 2015 muudeti kool riigigümnaasiumiks. (Pärnu Koidula Gümnaasium ... 2019)

Pärnu Ühisgümnaasium (Joonis 1, hall nool) asub sarnaselt eelmainitud kolmele koolile Pärnu linnas. Selle sünniaastaks loetakse aastat 1861. Kool tegutses pikka aega poeglaste gümnaasiumina, kuid 1952. aastal reorganiseeriti see segakooliks. Nime Pärnu Ühisgümnaasium kannab kool 1995. aastast. (Pärnu Ühisgümnaasium ... 2019)

Joonis 2. Vastajate jaotus koolide ja klasside kaupa
Allikas: autori küsitlus

Valimi moodustamisel lähtuti põhimõttest, et esindatud oleksid nii erinevate koolide kui ka mitme ja võimalikult erineva kooliastme õpilased. Viies koolis läbi viidud küsitlusele vastas kokku 219 õpilast, kellest 57,5% (126) olid tüdrukud ja 42,5% (93) poisid. Suurema osa vastajatest moodustasid Pärnu Mai Kooli (34,2%), Pärnu Ülejõe Põhikooli (28,8%) ning Pärnu Koidula Gümnaasiumi (21,5%) noored. Veidi vähem vastajaid leidis Audru Koolist (5%) ning Pärnu Ühisgümnaasiumist (10,5%). Küsimustikule vastajad käisid ühes kolmest klassist: 3., 7. või 11. klassis. Vastajad jaotusid valitud klasside vahel peaaegu võrdselt. Küsimustikule vastanutest 34,7% (76) olid 3. klassi õpilased, 32,9% (72) õpivad 7. ning 32,4% (71) 11. klassis. (Joonis 2)

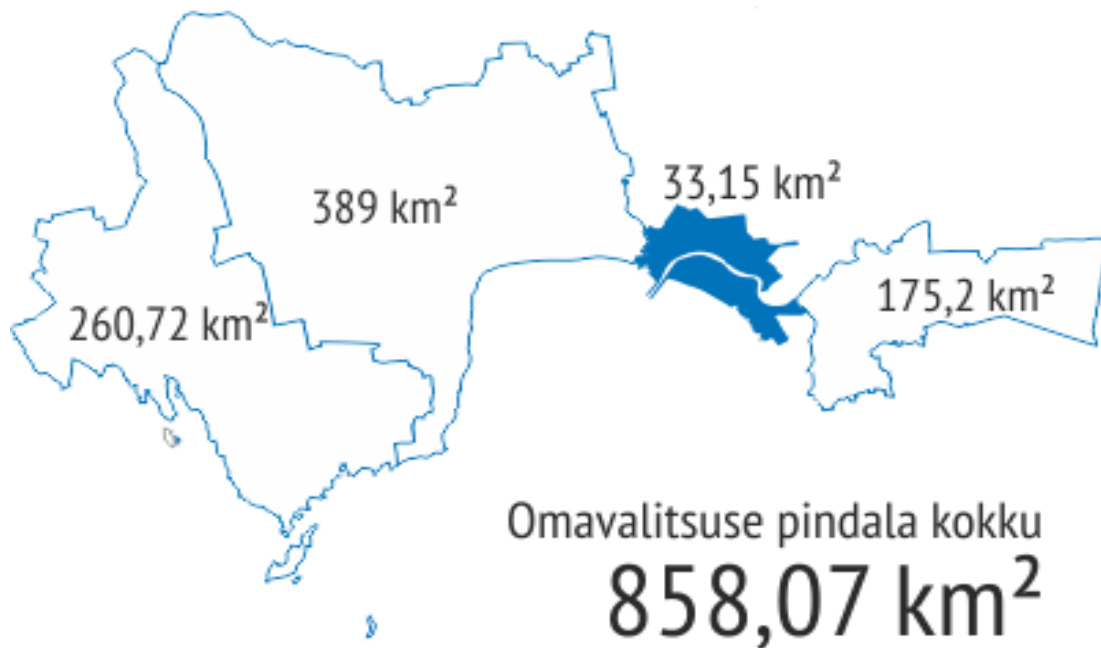
Joonis 3. Vastajate jaotus koolitee pikkuse järgi
Allikas: autori küsitlus

Küsitluse vastustest selgus, et umbes viiendik õpilastest (20,1%) liigub kooli vähem kui 1 kilomeetri kauguselt. 1-2 km kaugusel koolist elab samuti peaaegu viiendik vastanutest (21%). 2-3 km kaugusel elab 9,1% vastanutest. Seega on ligi poolte vastanute kodu koolist kuni 3 km kaugusel. Koolist 3-4 km kaugusel elavaid õpilasi on 5,9% (13), 4-5 km kaugusel 3,7% (8) ning 5-6 km kaugusel 6,4% (14). Pea veerandi vastajatest ehk 55 õpilase koolitee pikkus on rohkem kui 6 km. (Joonis 3) Kooli vahetus elavate õppurite jaoks ei ole sageli ühistranspordi ega auto kasutusvõimalus oluline ega vajalik, sest kooli on kõige kiirem ja mõistlikum viis minna jala.

2.3. Uurimisala kirjeldus

Antud töös uuritakse lähemalt õpilasi, kes käivad omavalitsusüksuses Pärnu linn paiknevas koolis. 1. novembril 2017 moodustati uus omavalitsusüksus nimega Pärnu linn, mis tekkis Pärnu linna ning Audru, Paikuse ja Tõstamaa valla ühinemise tulemusel. (Uus omavalitsus ... 2019) Selle omavalitsusüksuse koosseisu kuuluvad 1 linn (Pärnu linn), 2 alevikku (Audru ja Tõstamaa), 2 alevit (Paikuse ja Lavassaare) ning 49 küla, sealhulgas ka Manija saar. Nimi võib ajada paljud segadusse, sest Pärnu linn kuulub samanimelise omavalitsusüksuse Pärnu linn alla. Loodud omavalitsuse, mille nimi on Pärnu linn, pindala on 858,07 km², sh Pärnu linna kui asula enda pindala on 33,15 km². (Joonis 4) Omavalitsuses on 2. jaanuar 2019 seisuga 51272 elanikku. (Omavalitsus Pärnu ... 2019) Pärnus linnas on kokku 30 üldhariduskooli. Nendest 15 on omavalitsuse hallatavad üldhariduskoolid, kolm eraüldhariduskoolid ja üks riigigümnaasium. (Omavalitsuse hallatavad ... 2019)

Joonis 4. Omavalitsus Pärnu linn
Allikas: Pärnu linnvalitsus

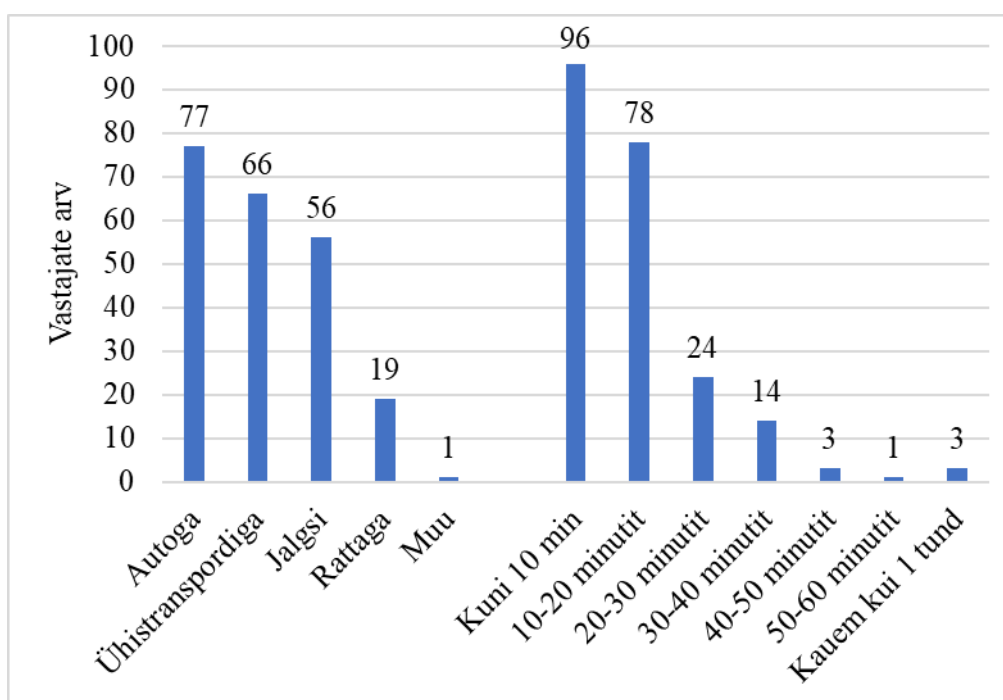
Pärnu keskuslinnas on ühistranspordisüsteemi liinivõrke viimastel aastatel uuendatud. Kasutusele tuli elektrooniline bussikaardil põhinev piletisüsteem ning see võimaldab kasutada sõidukaarti üle Eesti. Pärnu keskuslinna ühistranspordiliine on kokku 25 liini ja maakonnaliine on 12. Osavallaks ühinemine lisas juurde neli uut linnaliini. 2018. aastal sai valmis uus bussijaam ning seda võib hetkel pidada üheks omanäolisemaks ja kaasaegsemaks bussijaamaks Eestis. Suurenenud omavalitsus püüab kujundada transpordiliike ühendava võrgustiku, lisada autodele alternatiivseid liikumisviise ning edendada säästvat liikumist. (Pärnu arengukava ... 2019, 14)

Pärnu on roheline linn - umbes viiendik on kaetud erinevate rohealadega. Samuti on Pärnus head võimalused aktiivsete liikumisviiside harrastamiseks ning aastast aastasse need aina paranevad. Linnas on suur hulk terviseradaseid ja kergliiklusteid ning lisaks kasvab nende osakaal järjest ka linnalähistel. (Pärnu kergliiklusteed ... 2019) Pärnu kergliiklusteede võrgustikku on keskuslinnas kokku 21,2 km ning see ühendab Pärnust väljuvad teed. Valmimisel on veel 16 km kergliiklusteid ning need pakuvad senisest enam autole alternatiivseid liiklemisvõimalusi. (Lisa 2) Viimastel aastatel on üha kasvanud jalgrataste rohkus linnapildis ning see viitab linnaelanike mitmekesisestunud ja tervislikumatele valikutele liiklemises. Seega on lisaks tekkinud vajadus enam tähelepanu pöörata jalgrattaparklatele, mis jätab linnast korrastatuma mulje ning lisab turvalisust. (Pärnu arengukava ... 2019, 14-15)

3. TULEMUSED

3.1. Laste liikumine kooli

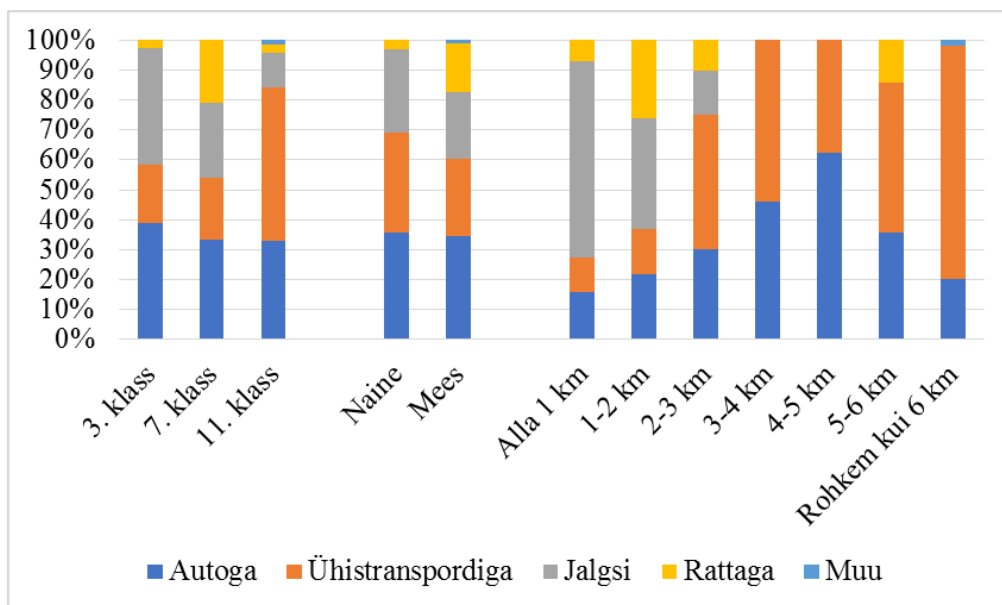
Küsitluse käigus selgus, et kõige rohkem ning peaaegu võrdselt liigutakse kooli autoga, ühistranspordiga või jalgsi. Neid liikumisviise kasutab vastavalt 77, 66 ja 56 last. Rattaga kooli liiklejaid on 19. Üks vastaja valis vastusevariandi „Muu“ ning lisas täpsustuseks, et liigub kooli mopeediga. Peaaegu pooltel vastajatest kulub kooli liikumiseks vaid kuni 10 minutit. Umbes 80% õpilastest kulub kooli minemiseks kuni 20 minutit. Kauem kui üks tund läheb kooli liiklemiseks kolmel vastajal. (Joonis 5)

Joonis 5. Vastajate jaotus kooli liikumise viisi ja selleks kuluva aja järgi
Allikas: autori küsitlus

Kooli liikumisel viiside jaotuse võrdlemisel klasside, soo ja koolitee pikkuse järgi tulevad välja teatud erisused. Üllatusena ilmneb, et kõige tublimad jalgsi liikujad on kolmanda klassi õpilased ning protsentuaalselt kõige enam kasutavad autot ja ühistransporti kokku kooli liikumisel 11.

klassi õpilased. Ratast eelistavad peamiselt seitsmenda klassi noored ja pigem meessoost isikud. Tüdrukute ja poiste kodust kooli liikumisviise võrreldes suuri erisusi märgara ei ole, kuid on näha, et tüdrukute seas on poiste ratta eelistuse asemel rohkem kasutusel ühistranspordiga liikumine. (Joonis 6)

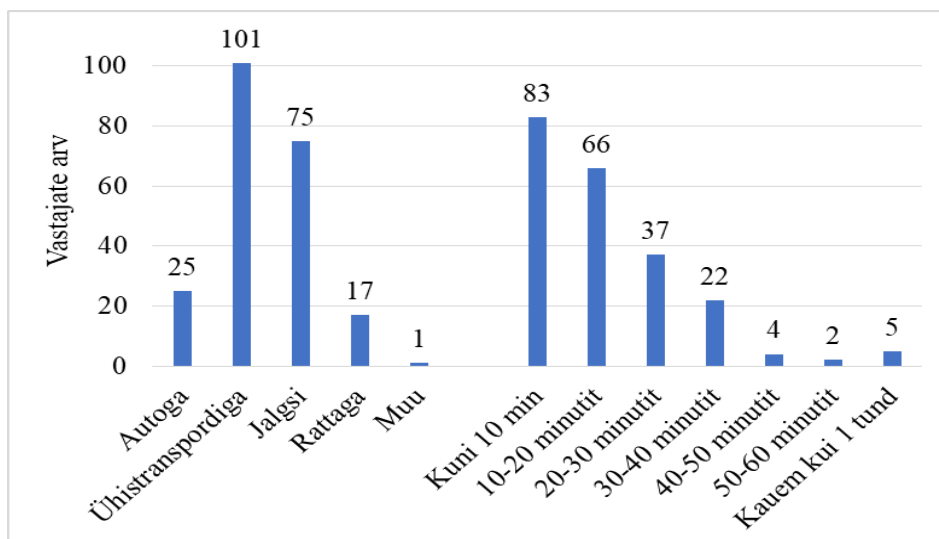

Joonis 6. Kodust kooli liikumisviiside jaotus klasside, soo ja koolitee pikkuse järgi
Allikas: autori küsitlus

Jooniselt 6 selgub, et koolist alla 1 km kaugusel elavad õpilased liiguvad kooli tavaliselt jala ning mida pikemaks muutub koolitee, seda vähem liigub noori jalgsi. Kui kool asub kodust rohkem kui 4 km kaugusel, siis keegi jalgsi kooli ei liigu. Autoga ja ühistranspordiga liigutakse kooli sõltumata koolitee pikkusest. 19 last ei osanud öelda enda koolitee pikkust ning seega ei ole nende vastused antud joonisel kajastatud.

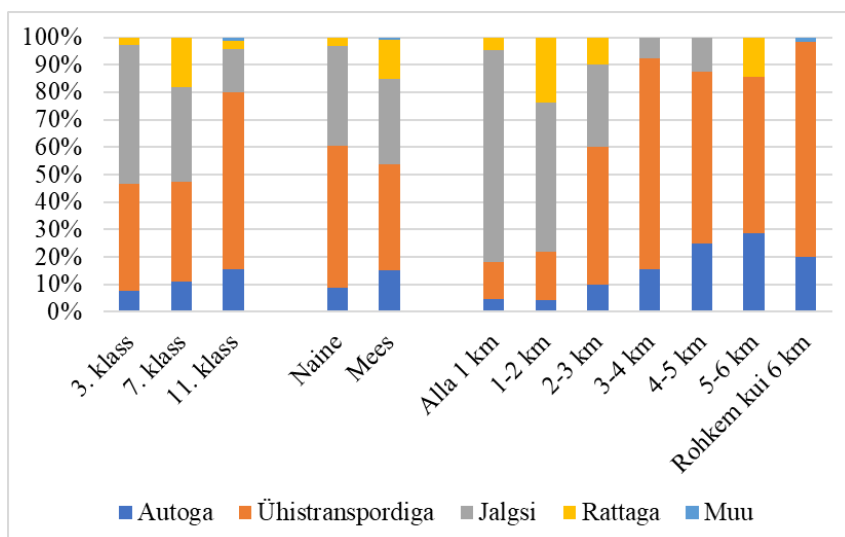
3.2. Laste liikumine koju

Koju liikumisel on kõige populaarsem liikumisviis ühistransport ning seda kasutavad pea pooled lastest. Teine suur osa õpilastest liigub koolist koju jalgsi. Autoga viiakse koju 25 õpilast ning ratast kasutab koju minemisel 17 õpilast. Üks vastajatest liigub koju mopeediga. Koju minemiseks kulub lastel üldjoontes kuni pool tundi. Vaid 33 õpilast kulutuab selleks rohkem aega. (Joonis 7)

Joonis 7. Vastajate jaotus koju liikumise viisi ja selleks kuluva aja järgi
Allikas: autori küsitlus

Laste koolist koju liikumise viiside võrdlemisel klasside, soo ja koolitee pikkuse järgi ilmneb, et kõige enam kasutatakse ühistransporti ning pigem kasutatakse seda liikumisviisi rohkem pikematel vahemaadel. Koju minnakse suures osas ka jalgsi. Võrreldes kooli liikumisega ei kasutata koju minemisel nii palju autot. Sarnaselt liigub mopeediga koju üks gümnaasiumis õppiv noor. Klasside võrdlemisel selgub, et ühistransporti eelistavad enam vanema klassi õpilased ning jalgsikäiku nooremad. Jällegi on koju liikumisel naiste osakaal ühistranspordi kasutamisel suurem ning mehed eelistavad rattasõitu rohkem. (Joonis 8)

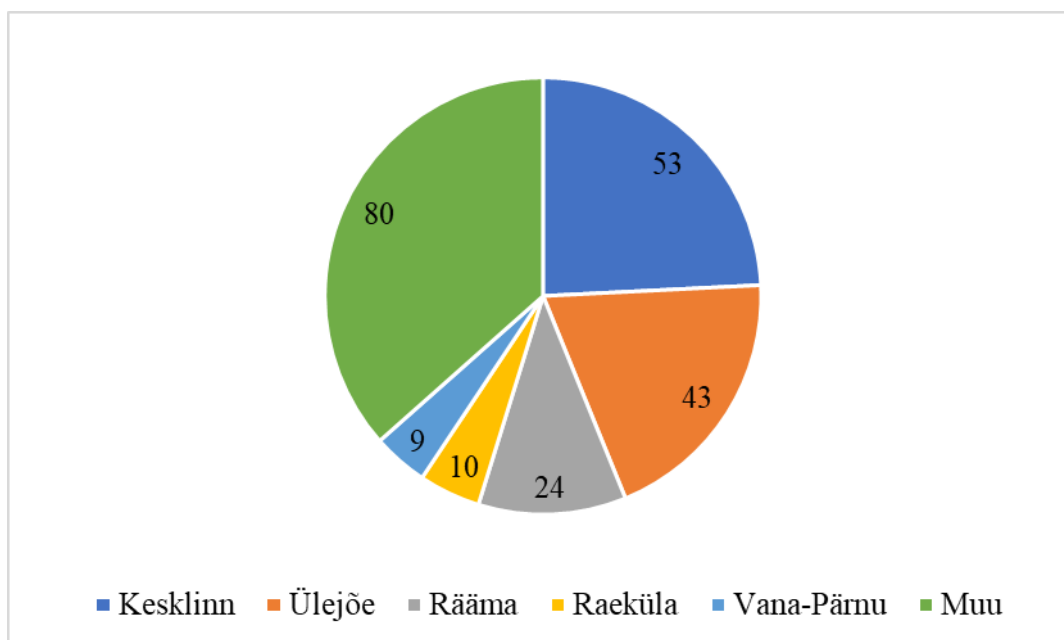

Joonis 8. Koolist koju liikumisviiside jaotus klasside, soo ja koolitee pikkuse järgi
Allikas: autori küsitlus

Koolist koju liikumisel on näha, et koolile lähemal elavad lastest liigub pea enamik jalgsi. Kui kooli tultes oli jalutajate koolitee pikkus kuni 3 km, siis koju liikudes jalutavad osad vastajad kuni 5 km. Kuna 19 last ei osanud öelda enda koolitee pikkust, siis ei kajastatud nende vastuseid antud joonisel. (Joonis 8)

3.3. Laste liikumisviiside jaotus sõltuvus erinevatest näitajatest

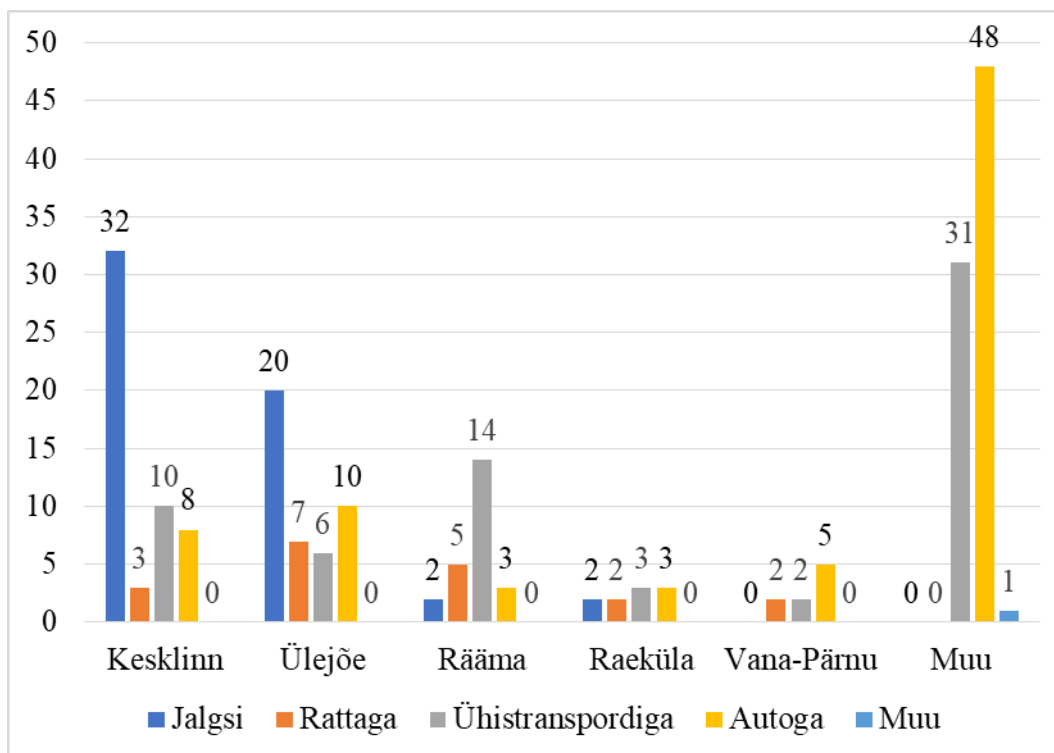
Küsitluse tulemusel selgub, et asulas Pärnu linn elab Kesklinnas (sinna alla kuulub ka Ranna, Papiniidu ja Mai piirkond) kõige rohkem lapsi. Teine populaarne elukoht on Ülejõe. Nendes piirkonades elab vastavalt 53 ja 43 vastajat. Pea veerandsada ehk 24 õpilast elab Rääma piirkonnas ning 10 raekülas ja üheksa Vana-Pärnus. 80 last elab asulast Pärnu linn väljas. (Joonis 9)

Joonis 9. Vastajate jaotus elukoha piirkonna kaupa

Allikas: autori küsitlus

Laste liikumisviiside analüüsimisel sõltuvalt elukohast on aluseks võetud kooli liikumise viis. Tulemustest on näha, et Kesklinna piirkonnas elavad lapsed liiguvad peamiselt jalgsi ning samuti on see kõige tavalisem valik ka Ülejõel. Rääma kandis kasutatakse ülekaalukalt kõige rohkem ühistransporditeenuseid ning Raekülas on liikumisviiside jaotus üsna võrdne. Vana-Pärnus viiakse lapsi kooli peamiselt autoga. Asulast Pärnu linn väljas elavad lapsed kasutavad üldiselt kahte liikumisviisi ning need on mõlemad mitteaktiivsed. Autoga viiakse kooli 48 vastajat ning ühistransporti kasutab 31. Üks linnast väljas elav isik kasutab muud liikumisviisi. (Joonis 10)

Joonis 10. Laste liikumisviiside jaotus elukohtade piirkondade kaupa
Allikas: autori küsitlus

Auto on olemas suuremal osal laste perekondadest, see puudub vaid 13 noore leibkonnast. Isiklikku ratast ei oma 15 last. Tulemustest ilmneb, et autota perekonnas elavatest lastest viis eelistaksid võimaluse korral autoga liikumist ning jalgrattata lastest kolm eelistaksid rattasõitu enim.

Perekonnad on Pärnu linnas antud küsimustiku tulemuste näitel üsna suured. Neli või enam liiget on 167 lapse peres. Suurperede lapsi viiakse autoga kooli rohkem kui kuni 3-liikmelise perekonna lapsi. Nelja või enama liikmega perest 64 sõidutatakse kooli autoga. 52st väiksemast perest noorest viiakse kooli autoga vaid 13.

Nädalas ühtegi treeningtundi tegevate laste arv on 21. Nendest vaid umbes pooled (10) kasutavad liikumisel aktiivseid liikumisviise ehk jalgsikäiku või ratast. Üle viie tunni nädalas treenib 46 koolinoort ning nende näitaja jalgsi või rattaga liiklemisel on protsentuaalselt umbes samaväärne. 24 tublit sportijat kasutab lisaks sporditegemisele ka aktiivseid liikumisviise.

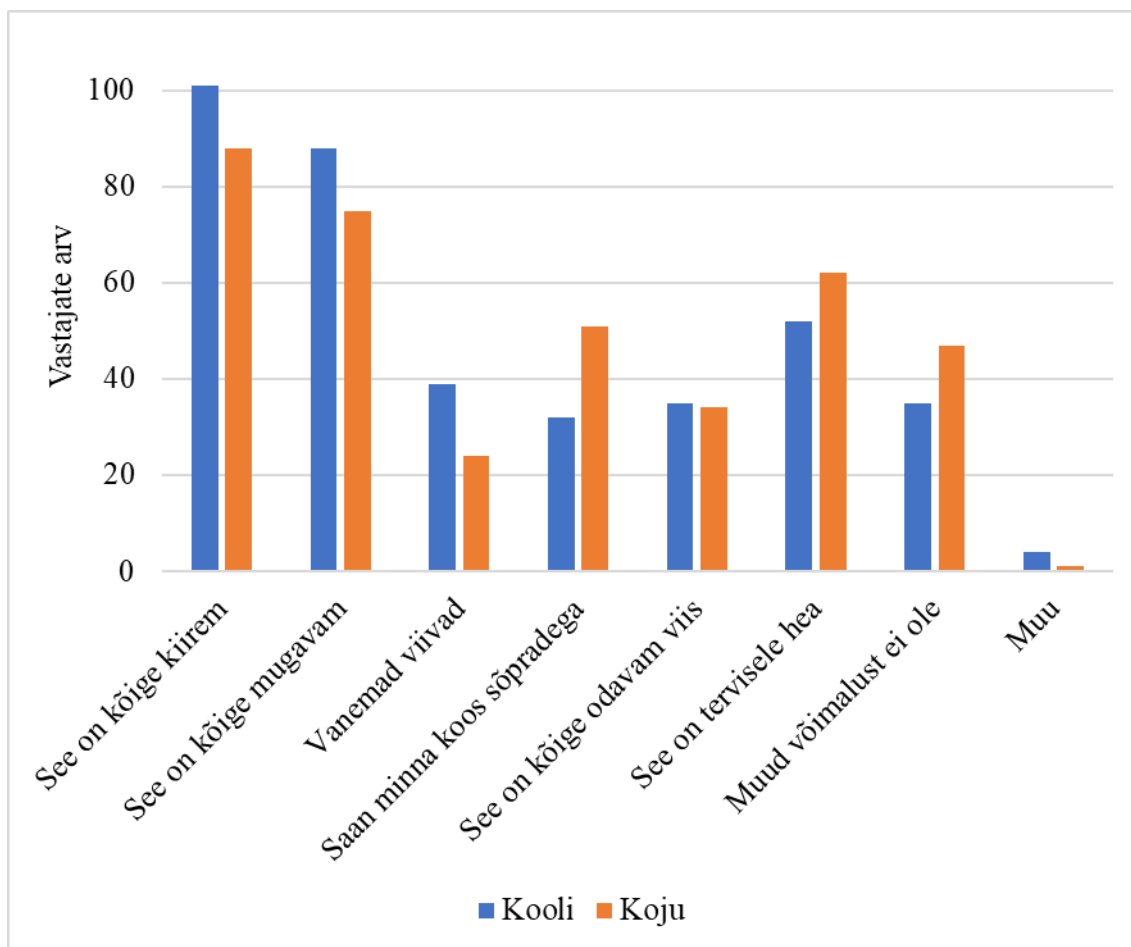
3.4. Liikumisviisi valimise põhjendused

Küsimustiku käigus selgitati välja liikumisviiside valikute põhjused esmalt kooli minemisel. Lastel oli võimalik valida kas üks või mitu vastusevarianti. Selgus, et pea pooled (101) õpilastest valivad kooli minemisel antud liikumisviisi just kiiruse tõttu. Kaks järgmist peamist määravat faktorit on mugavus ja tervislikkus. Nende põhjuste eelistajaid on vastavalt 88 ja 52. Vanemad, sõbrad, hind ning muu võimaluse puudumine on kõik liikumisviisivalikul üheks põhjuseks 30-40 õpilase jaoks. Muude põhjustena toodi veel välja neli erinevat kriteerimit. Üks noor lähtub liikumisviisi valikul sellest, et ei pea bussidega arvestama, teine soovib veeta rohkem aega perega, järgmine elab koolile lähedal ning viimase variandina toodi välja, et see on harjumus. (Joonis 11)

Sarnaselt uuriti ka koju liikumisel põhjuseid valitud liikumisviisi kohta. Koolist koju liikumisel on samuti õpilaste jaoks kõige olulisem liikumisviisi kiirus, kuid samas ei ole see tähtis nii paljudele kui kooli tulles. 88 noort kasutavad valitud liikumisviisi just kiiruse tõttu ning mugavust hindab 75 õpilast, pea sama arv õpilasi nagu kooli minnes. Tervislikkus mängib rolli 62 ning sõpradega ühine kodutee 51 vastaja jaoks. 47 õpilast lähtuvad liikumisviisi valimisel sellest, et muud võimalust ei ole. Hind on oluline 34 õpilase jaoks ning 24 lapse vanemad on hõivatud ning seetõttu ei saa neile kooli järele tulla. Muu võimalus koju minemiseks puudub 47 lapsel. Üks laps lähtub liikumisviisi valimisel koju taas sellest, et tema kodu asub koolile üsna lähedal. (Joonis 11)

Koolimineku ja koolist tuleku liikumisviisivalikute põhjenduste võrdlemisel ilmneb, et kaks kõige tähtsamat tegurit on kiirus ja mugavus. Kooli liikumisel on laste jaoks kiirus veidi olulisem kui koju minnes. Sarnane on olukord ka mugavusega. Vastupidiselt kahele eelnevale tegurile on paljud aspektid olulisemad hoopis koju minnes. Nendeks on võimalus liikuda koos sõpradega, tervise heaolu ning muu võimaluse puudumine. Lapsi viiakse lapsevanemate poolt autoga pigem kooli päeva alguses kui peale koolipäeva lõppu koju.

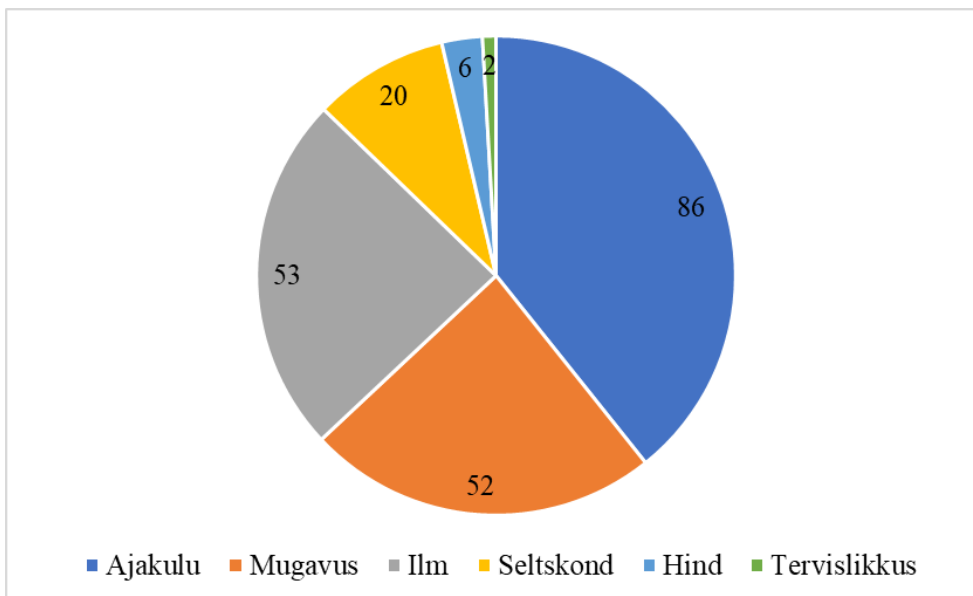

Joonis 11. Vastajate põhjendused kooli või koju liikumisel
Allikas: autori küsitlus

152 õpilast ehk umbes 70% vastajatest liigub kodust kooli ja tagasi samal viisil. 67 õpilast kasutab erinevaid liikumisviise. Nendest suurem osa (54 vastajat) viiakse kooli autoga ning tagasi koju liiguvad nad peamiselt ühistranspordiga (44), osad ka jalgsi (10). Ilmselt viiakse need lapsed kooli hommikul vanemate poolt, kuid koolipäeva lõppedes on vanemad veel kas tööl või muude kohustustega hõivatud ning noored peavad koju minema iseseisvalt. Teine populaarne tulemus erinevaid liikumisviise kasutavate õpilaste seas on, et kooli minnakse ühistranspordiga ning koju minnakse peamiselt jalgsi (8), mõni üksik viiakse koju ka autoga (2). Natuke pani imestama, et kaks õpilast liigub kooli rattaga, kuid koju jalgsi.

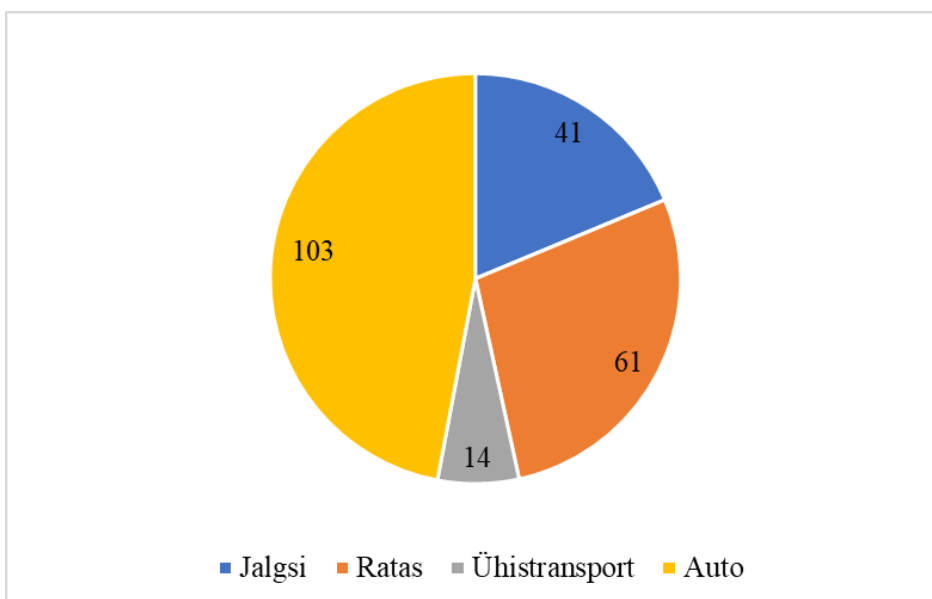
Küsimustiku järgi on laste jaoks ülekaalukalt kõige olulisem faktor liikumiseks kasutatava viisi valimisel ajakulu. Selle järgi otsustab kuidas liikuda 86 noort. Teise ja kolmanda näitajana tehakse valik mugavuse baasil ning ilmastiku olude järgi. Mõlemat näitajat peab tähtsaks pea poolsada

õpilast. 20 last peab lugu heast seltskonnast ning kuue lapse valik baseerub hinnal. Kaks vastajat valis variandi muu ja täpsustasid, et nende jaoks on number üks tegur tervis. (Joonis 12)

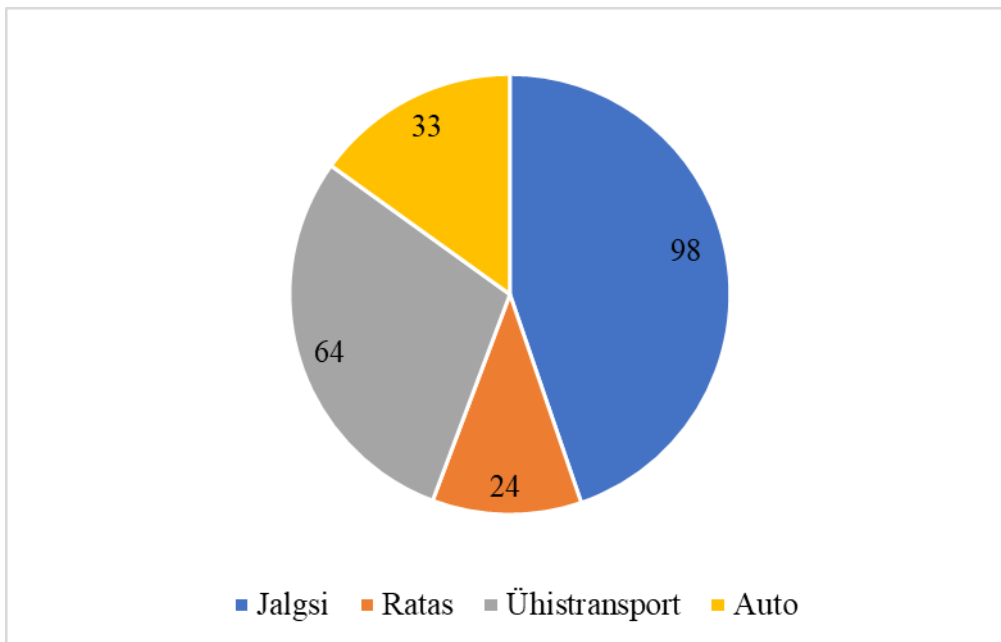
Joonis 12. Vastajate jaoks kõige olulisem liikumisviisivalikut mõjutav tegur
Allikas: autori küsitlus

Uuringust ilmneb, et kui õpilased saaksid ise endale liikumisviisi valida, hoolimata erinevatest valikuid mõjutatavatest teguritest, siis ligi pooled eelistavad autoga liiklemist. Üllatuslikult suur osa vastajatest, 61 last, sooviks kooli ja kodu vahel liigelda rattaga. 41 noort liiguks hea meelega jalgsi ning vaid 14 eelistab ühistranspordi eelisjärjekorras kasutamist. (Joonis 13)

Joonis 13. Vastajate jaotus kõige enam eelistatuma liikumisviisi osas
Allikas: autori küsitlus

Pea sada last ehk suurem osa vastajatest sooviks kõige vähem liikuda jalgsi. Ühistranspordi jättis valikus viimaseks 64 vastaja. Taaskord tuleb üllatusena, et vaid 24 koolinoort eelistaks kõige vähem jalgrattaga ringi liikumist. (Joonis 14)

Joonis 14. Vastajate jaotus kõige vähem eelistatud liikumisviisi osas
Allikas: autori küsitlus

Võrreldes laste enim ja vähim eelistatud liikumisviise, saame järeldada, et eelistatakse pigem mugavat ja aega säästvat viisi, sest esmajoones soovitakse liikuda autoga. Aktiivsed liikumisviisid on noorte jaoks vähem atraktiivsed.

4. JÄRELDUSED

Uuringu käigus saadud tulemustest selgub, et laste liikumisharjumused on kooli minnes ja sealt tulles veidi erinevad. Nagu tundub olevat tõusev trend, siis suur osa lastest liigub kooli autoga. Autoga kooli liikumine ei erine väga vanuse ega soo lõikes, kuid ilmneb fakt, et kaugemal elavaid koolilapsi tuuakse autoga kooli rohkem ning lähemal elavad lapsed kasutavad pigem teisi liikumisviise. See on iseenesest mõistetav, sest autoga liikumine on kõige ajasäästlikum variant ning lisaks ka paindlik ja mugav. Oluliselt palju ei erine kooli minemisel autoga sõidutatavate ja ühistransporti kasutavate koolinoorte arv. Kooli liikumisel kasutatud viiside jaotus ühtib üldjoontes Pärnu Linnavalitsuse poolt läbiviidud uuringu (Marjapuu, 2010, 11-12) tulemustega. Ühistransporti rakendavad kooli minekul enim vanema klassi õpilased ning ühtlasi soosib ühistranspordi valikut ka koolitee pikkus. Ilmneb sarnasus Pärnu kooliõpilaste uuringuga (Õun *et al.*, 2016, 17), kus selgus, et kõige vähem aktiivsed on vanemate klasside poisid. Mida kaugemal on kool, seda tihedamini liigutakse ühistranspordi abil. Vaid veerand lastest liigub kooli jalgsi ning rattaga sõitjaid on 19. Aktiivseid liikumisviise kasutavate laste hulk võiks olla tunduvalt suurem. Jalgratast või kondimootorit kasutavad rohkem nooremad õpilased ning samuti koolile lähemal elavad noored. Kui koolitee pikkus on üle kolme kilomeetri, siis keegi vastajatest kooli jalgsi ei liigu. Üks 11. klassi poiss kasutab kooli liikumisel mopeedi. Ligemale pooled õpilastest liiguvad kooli kuni 10 minutit ning kõigist vastajatest suurem enamus kulutab kohaletulekuks kuni 20 minutit. Ajalise määratluse osas erilisi üllatusi välja ei tulnud, sest asula Pärnu linn ei ole võrreldes näiteks Tallinnaga väga suur ja ühest punktist teise liikumine ei ole tavaliselt ajakulukas.

Koolist koju minemisel on vaieldamatult kasutatavaim liikumisviis ühistransport. Võrreldes hommikuga ei kasuta lapsed koolist ära liikumisel enam pigem autot, vaid just teisi variante. Vanemad sõidutavad lapsi hommikuti kooli, kuid koolipäeva lõppedes liigub suur osa lapsi teisi vahendeid kasutades ise koju. See omakorda suurendab teiste liikumisviiside osakaalu. Lisaks ühistranspordi suuremale kasutatavusele on tulemustest nähtav, et hommikuste andmetega võrreldes liigub peale koolipäeva jalgsi koju umbes 20 last rohkem. Kui Pärnus on jalgsi koju liikujate näitaja umbes 35%, siis Põlvamaal on see 58% (Nikopensus, 2013, 73). Seega

arenguruumi Pärnu linna noortel aktiivsete liikumisviiside kasutamisel veel on. Selgus, et peale kooli eelistavad koju jalutamist ka kaugemal kui kolm kilomeetrit elavad lapsed. Jalgrattaga liikujate osas on natuke kummaline olukord, sest kuigi kooli liigub rattaga 19 last, siis sealt tagasi kasutab eelnimetatud aktiivset liikumisviisi vaid 17. Jalgratta kasutus Pärnu koolilaste seas on märgatavalt populaarsem kui Tallinna omades (Kask, 2018, 27, 31). Poiss, kes liigub kooli mopeediga, liigub iseenesestmõistetavalt hiljem sellega ka koju tagasi. Kuigi ka koolist koju jõuab valdav enamik vähemalt paarikümne minuti jooksul, siis kooli minemisega tulemuste võrdlemisel ilmneb, et kojuminekule kulub lastel üldiselt natuke rohkem aega kui kooli tulekule.

Hommikuti kooli minnes on laste jaoks kõige olulisemal kohal kiirus ning mugavus. Neid aspekte peab oluliseks vastavalt 101 ja 88 õpilast. Poolsada last peab tähtsaks tervist. Teisejärgulised näitajad on sõidutamine lapsevanemate poolt, sõpradega ühine koolitee, hind ja muu võimaluse puudumine. Kiiruse suurt tähtsust võib selgitada asjaoluga, et hommikuti meeldib lastele magada ning iga uneminut on arvel.

Koolist koju tulles mängib kiirus küll samuti tähtsamat rolli, kuid see on liikumisviisi põhjenduseks mõnevõrra vähemate jaoks. 88 last valib koolipäevajärgse liikumisviisi kiiruse, 75 mugavuse tõttu. Koju liikumisel peavad õpilased rohkem lugu nii tervislikkusest kui ka sõpradega koos liikumise võimalusest. 24 last viiakse koju vanemate poolt. See on mõnevõrra vähem hommikul kooli viidavatest lastest. Suure tõenäosusega on laste koolipäeva lõppedes vanemad tööl ning ei saa lastele järele minna. Muu võimaluse puudumine mõjutab 47 noore liikumist, ka see arv on võrreldes kooli liikujatega natuke suurem ning see võib olla põhjustatud eelmisest näitajast ehk lapsevanemate töölolekust.

Ligi kolmveerand uuringus osalevatest lastest liigub nii kooli kui ka hiljem koju sama liikumisviisi kasutades. Seega umbes veerand lastest pendeldab kooli ja kodu vahel kasutades erinevaid viise. Nende seast enamik viiakse kooli vanemate poolt ning hiljem on vanemad suure tõenäosusega tööl ja lapsed peavad ise hakkama saama.

Laste liikumist mõjutab olulisel määral ka nende elukoht. Küsitluse tulemusel selgus, et Kesklinna piirkonnas elavad noored kasutavad vaieldamatult kõige rohkem jalgsi liikumist. Ilmselt põhjusel, et kesklinnas on noored harjunud rohkem iseseisvalt liikuma ning koolitee on lühem. Mõlemat aktiivset liikumisviisi kasutatakse palju Ülejõel. Autot ja ühistransporti kasutavad loogiliselt

muude võimaluste puudumise, pika koolitee ja aja säästmise soovi tõttu peamiselt lapsed, kes elavad väljaspool asulat Pärnu linn.

Noorte liikumist mõjutavad ka järgmised tegurid: auto ja/või jalgratta olemasolu, perekonnaliikmete arv ja sportimisharjumused. Kui perekonnas on vähemalt neli last, on tõenäosus, et last sõidutatakse autoga kooli suurem. Kontrastiks saab välja tuua Goeverdengi ja Boeri (2013) uuringu, kust selgus, et suuremas perekonnas viiakse lapsi autoga kooli vähem võrreldes väiksema perega. Treeningtundide arv nädalas ei mõjuta laste liikumisviisivalikut. Nii nädalas üle 5h trenni tegevatest kui ka mitte üldse treenivatest lastest pooled kasutavad aktiivset liikumisviisi. See on vastuoluline Hardy *et al.* (2011) poolt mainitule, kus toodi välja, et füüsiliselt aktiivsemad lapsed kasutavad ka aktiivseid liikumisviise.

Valikuvõimaluse korral eelistaksid umbes pooled lapsed autoga liikumist. See võib tuleneda asjaolust, et suur osa lastest hoolib mugavusest ja samuti ei soovi nad kulutada liikumisele palju aega. Veidi alla poole vastajatest eelistab esimese variandina aktiivset liikumisviisi ning üllatuslikult eelistab rattaga sõitmist 61 noort. Võimalik, et hetkel ei kasutata jalgratast Eesti tihti muutlike ilmastikuolude ning võimalike ohtude tõttu rattaga sõitmisel. Kõige vähem soovitakse liikuda ühistranspordiga. Põhjuseid võib olla mitmeid – bussid käivad liiga harva, ei sõida sinna kuhu vaja või ei ole eriti mugavad. Kõige vähem eelistatakse jalgsi kõndimist ning ühistransporti. See fakt ilmestab taas, et paljud lapsed eelistaksid liikuda aktiivseid viise kasutades.

Kõige olulisemad tegurid laste jaoks liikumisviiside valikul on ajakulu, mugavus ja ilm. Kõikide nende näitajate tähtsus põhjendab noorte eelistust auto kasuks. Autoga kooli saamine võtab kõige vähem aega ning on mugav liikumisviis, samuti ei pea autoga sõidutatavad lapsed eriti tähelepanu pöörama ilmaoludele. Mõned õpilased peavad oluliseks seltskonda ehk soovivad liikuda koos sõpradega. Väikesele osale küsitlusele vastanute hulgast on prioriteediks hind ja tervislikkus. Siiski on see positiivne, sest näitab, et leidub ka noori, kes mõtlevad vanemate rahakotile ning soovivad kindlustada enda tulevikku hea tervisega.

Käesolevat uuringut saaks edasi arendada mitmel erineval viisil. Ühena neist on võimalus teemat käsitleda lapsevanemate vaatevinklist. See looks võimaluse täpsustavalt kommenteerida laste liikumist iseloomustavaid näitajaid ning lisaks saaks võrrelda laste ning vanemate arusaamu. Teine variant on võrrelda antud uuringu tulemusi teistes linnades läbiviidud sarnaste küsitlusega. See annaks ülevaate erinevatest piirkondadest ning lisaks saaks analüüsida tulemuste erinevusi ja

sarnasusi. Samuti saaks teha täiendava uuringu, kaardistades laste liikumised ja uurides nende liikumisviisi ning põhjendusi. Selle põhjal saaks võrrelda erinevat laadi uuringute tulemusi noorte liikumiste osas.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada laste liikumisviisid kooli ja kodu vahel ning anda ülevaade valikute põhjustest, sealhulgas analüüsida, millised näitajad mõjutavad valikute tegemist enim. Töös kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit. Koostati laste liikumise iseärasusi uuriv küsimustik, millele vastas 219 koolilast. Läbiviidud küsitluse põhjal selgitati välja laste liikumisviisid kooli ja kodu vahel. Uurimisalaks valiti omavalitsusüksus Pärnu linn ning täpsemalt uuriti viie Pärnu kooli, Pärnu Ülejõe Põhikooli, Pärnu Ühisgümnaasiumi, Audru Kooli, Pärnu Koidula Gümnaasiumi ja Pärnu Mai Kooli eri klasside õpilaste seisukohti. Eesmärgi täitmiseks seadis autor uurimisküsimused, mis uurisid laste liikumisharjumusi, liikumisviiside valiku mõjutegureid ning liikumisviiside valiku eelistusi.

Uuringu tulemustest selgus, et laste liikumisharjumused on kooli ja koju minnes mõnevõrra erinevad. Kooli liikumisel kasutatakse võrdselt nii autot, ühistransporti kui liigutakse ka jalgsi. Leidub ka noori, kes liiguvad kooli jalgratta või mopeediga. Nende osakaal on kahjuks küll üsna väike, kuid vähemalt siiski mitte puudulik. Jalgsi liiguvad peamiselt koolile lähedal elavad lapsed ning vastupidiselt liiguvad kaugemal elavad noored eelkõige vaid ühistranspordiga ja autot kasutades. Enamik lastest liigub kooli kuni 20 minutit, koju tagasi minemiseks kulutatakse aega rohkem. Koju liikumisel ilmneb tendents kasutada ühistransporti või kondimootorit.

Laste liikumisviiside valikut mõjutab enim ajakulu ja mugavus. Lisaks mängivad teatud määral rolli vanemate sõidutamisvalmidus, ühine koolitee sõpradega, liikumisviisi hind, tervislikkuse faktor ja muu võimaluse puudumine. Näitajate mõju võrdlemisel koju ja kooli liikumise vahel selgus, et erinevad tegurid mängivad eri kaaluga rolli. Näiteks kiirus on laste jaoks olulisem kooli minnes ning sõpradega koos liikumine on tähtsam koju minnes. Samuti selgus, et liikumisviisi valimisel on üheks oluliseimaks näitajaks, lisaks ajakulule ja mugavusele, ka ilm.

Küsitlusest selgus, et Pärnu linna noorte hulgast eelistavad enim autoga kooli liikumist. Seda eelistust toetab ka ajakulu ja mugavuse suur tähtsus liikumisviiside valikute tegemisel. Samas on paljude jaoks au sees ka aktiivsed liikumisviisid. Pärnus on ühistransporti on meelisvariant väheste jaoks. Sarnased tulemused ilmnisid ka kõige vähem eelistatava liikumisviisi uurimisel. Enim ei

eelistaks vastajad jalgsi ringi liikumist. Suur osa sooviks kõige vähem kasutada liikumiseks ühistransporti.

Laste liikuvus on väga oluline teema ning selle uurimist ei tohiks jätta tagaplaanile. Antud uuring baseerub 219 lapse vastusel ning ilmselt saaks mitmekordse vastajate arvuga uuringu tulemuste põhjal teha paikapanevamaid järeldusi. Siiski sai ka antud uurimuse jaoks kogutud andmete järgi juba teha olulisi järeldusi.

Antud lõputöö täiendavaks arendamiseks on mitmeid võimalusi. Esimene variant on sarnastel alustel küsitleda lapsevanemaid ning võrrelda laste ja nende vanemate tulemusi. Järgmine võimalus on sama küsitluse läbiviimine erinevate linnade õpilaste hulgas. See võimaldaks teha ülevaate laste liikumisviisidest linnade lõikes ning ka üldised tulemused oleks tõsemad tänu valimi suurusele ja mitmekesisusele. Veel üheks edasi arendamise variandiks oleks teistpidise uurimuse koostamine – laste liikumiste kaardistamine võimaldaks tulemusi näha teisest vaatepunktist. Laste liikuvuse valdkond on väga lai ning ilmselt on uurimisvõimalusi tegelikkuses veel enam.

SUMMARY

INDICATORS AFFECTING CHILDREN'S MOVING HABITS ON THE EXAMPLE OF THE CITY OF PÄRNU

Liina Luhar

Children's declining level of physical activity has been a widespread topic of news. The habits of parents influence the future behaviour of their kid(s), which means we should put a lot of attention to children and their level of physical activity. The probability of a kid taking in a parent's moving behaviour is rather big. In order to increase the activity of kids in the future, it would be advisable to monitor and guide their behaviour from an early age.

Children move to and from school nearly every day using different ways. Most popular kinds of transportation are going by car, public transport, bicycle or on foot. To elaborate on that, motorizing is coming to be a topical subject nowadays. It means the emerge of different problems because of the increasing use of and demand for cars. Problems occurring with that are for example increased air pollution, level of noise, number of car accidents and traffic jams as well as decreasing level of physical activeness among people. The probability of a kid using only car as a form of transportation increases, when his or her parents have mostly been using a car when transporting him or her in the childhood. The emerging problem of motorizing can be eradicated when teaching children to be more active from an early age.

The problem is the lack of knowledge we have about children's moving habits and different motives behind those. There have been different surveys conducted, which have mostly included the motives of parents, not that much of children. The surveys have been conducted far too irregularly and not as often as they could be. A survey was composed in Pärnu in 2015/16 exploring the lifestyle of youngsters as well as a bit of their moving habits. What that survey did not elaborate on, was the influencers of the moving habits.

The aim of this Bachelor's thesis was to find out the moving habits of children moving to and from school as well as the influencing factors. The goal was to analyse, which factors influence moving habits the most. In order to achieve the purpose of this thesis, the author conducted three research questions:

1. What are children's moving habits?
2. Which indicators influence the choice of mode among children?
3. Which moving modes children would prefer when having a choice?

The thesis was divided into four main parts. First chapter includes a theoretical overview of children's moving habits and their peculiarities. The second part gives an overview of the method of research. The sample of the study as well as the area are described more closely. The third chapter gives an insight into the results of the survey. In the fourth and last part the author compares the theoretical part of the thesis to the results of the survey. Conclusions are made and research questions answered.

The questionnaire was made for finding out the moving habits of children in Pärnu. It consisted of different questions about the respondent's background as well as moving habits. The subjects were students of one of five chosen schools in Pärnu. The chosen ones were Pärnu Ülejõe Gümnaasium, Audru Kool, Pärnu Koidula Gümnaasium, Pärnu Ühisgümnaasium and Pärnu Mai Kool. The respondents went to either 3rd, 7th or 11th grade. The questionnaire got 219 answers.

The results of the survey showed that children's moving habits differ when comparing going to and coming from school. Kids get to school mostly by car, public transport or foot. There are students, who use a bike or a moped when going to school. Walking to school as a way of transportation is mostly used by children, who live near school. When going back home, most kids use public transport or go on foot.

The main influencer of choosing the choice of moving mode among children is time factor and convenience. Additional influencers are parents' willingness to drive, opportunity to be with friends, price, healthiness and the lack of other means of transportation. When choosing one main influencer of the choice of moving mode, respondents chose weather in addition to time factor and convenience.

The results showed that children in Pärnu mostly prefer transportation by car. Additionally, there are active modes of movement the respondents like. Not that many people prefer using public transport. It was seen that public transport is one of the least favourable ways of transportation among the students in Pärnu.

There are different ways to elaborate on this subject. The first option would be to find out the moving habits of parents and compare them to their children's responses. Another possibility would be to conduct the same survey in other cities in order to compare different cities to each other. This could help in making an overview of children's moving habits in different cities as well as the conclusions made would be more stationary. Following option would be to map children's moving habits and compare them with the results of this survey.

Keywords: moving habits, children, Pärnu

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Aktiivne koolitee. Liikuma kutsuv kool. Kättesaadav: <http://www.liikumakutsuvkool.ee/aktiivne-koolitee/> , 11. mai 2019.

Arve ja fakte kooli ajaloo. Pärnu Ülejõe Põhikool. Kättesaadav: <http://www.ylejoe.parnu.ee/index.php/koolikorraldus/ajalugu/119-arve-ja-fakte-kooli-ajaloo> , 13. mai 2019.

Eesmärgid. Pärnu Mai Kool. Kättesaadav: <https://www.maikool.parnu.ee/mai2/eesmaergid/> , 13. mai 2019.

Elanike rahulolu kohalike avalike teenustega. (2014). Saar Poll OÜ. Kättesaadav: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/Regionaalhal-dus_ja_maavalitsused/2014_elanike_rahulolu_kohalike_avalike_teenustega.pdf , 5. mai 2019.

Fyhri, A., Hjorthol, R., Mackett, R. L., Fotel, T. N., Kyttä, M. (2011). Children's active travel and independent mobility in four countries: Development, social contributing trends and measures. – *Transport Policy*, Vol. 18, 703-710.

Goodman, A., Jones, A., Roberts, H., Steinbach, R., Green, J. (2014). „We can all just get on a bus and go“: rethinking independent mobility in the context of the universal provision of free bus travel to young Londoners. – *Mobilities*, Vol. 9, No. 2, 275-293.

Kask, M. (2018). Õpilaste liikumisviisid Tallinna koolide näitel. (Bakalaureusetöö). TalTech Ärikorralduse instituut. Tallinn.

Keller, M., Uibu, M., Vihalemm, T. (2015). *Laste liikumine: Ülevaade õpetajate, juhtide ja lapsevanemate intervjuudest*. Kättesaadav: https://sisu.ut.ee/sites/default/files/liikumislabor/files/aruanne_9.11_keller_uibu_vihalemm.pdf , 10. mai 2019.

Koduklassid 2018/19 õa. Pärnu Mai Kool. Kättesaadav: <https://www.maikool.parnu.ee/mai2/koduklassid-201415-oa-i-veerand/> , 13. mai 2019.

Kooli ajalugu. Pärnu Koidula Gümnaasium. Kättesaadav: <https://koidulag.edu.ee/et/kooli-ajalugu> , 13. mai 2019.

Kooli tutvustus. Audru Kool. Kättesaadav: <https://www.audru.edu.ee/koolist/tutvustus> , 13. mai 2019.

Koolist. Pärnu Ühisgümnaasium. Kättesaadav: <https://yhis.parnu.ee/koolist> , 13. mai 2019.

- Kooliõpilaste koolitee ohutustamine.* (2003). IB Stratum. Kättesaadav:
http://rahvatervis.ut.ee/bitstream/1/1232/1/Stratum2003_3.pdf , 29. aprill 2019.
- Lang, D., Collins, D., Kearns, R. (2010). Understanding modal choice for the trip to school. – *Journal of Transport Geography*, Vol. 19, No. 4, 509-514.
- Liikuma kutsuv kool.* Liikuma kutsuv kool. Kättesaadav:
<http://www.liikumakutsuvkool.ee/liikumakutsuvkool/> , 11. mai 2019.
- Marjapuu, E. (2010). *Noorte hinnang Pärnu linnaruumile ja elukeskkonnale 2009.* Kättesaadav:
https://parnu.ee/failid/uuringud/Noorte_hinnang_parnu_linnaruumile_2009.pdf , 5. mai 2019.
- Meron, D., Rissel, C., Reinten-Reynolds, T., Hardy, L. L. (2011). Changes in active travel of school children from 2004 to 2010 in New South Wales, Australia. – *Preventive Medicine*, Vol. 53, No. 6, 408-410.
- National Travel Survey 2014: Travel to school.* (2014). Department for Transport. Kättesaadav:
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/476635/travel-to-school.pdf , 5. mai 2019
- Nikopensius, M-L. (2013). Põlvamaa õpilaste liikumisviisid ja ohud kooliteel. (Magistritöö). TÜ Ökoloogia ja Maateaduste instituut. Tartu.
- Omavalitsus Pärnu linn.* Pärnu Linnavalitsus. Kättesaadav:
<https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/omavalitsus/uehinemine> , 13. mai 2019.
- Omavalitsuse hallatavad üldhariduskoolid.* Pärnu Linnavalitsus. Kättesaadav:
<https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/haridus/uldharidus/parnu-koolid> , 13. mai 2019.
- Physical activity.* World Health Organization. Kättesaadav:
<https://www.who.int/dietphysicalactivity/pa/en/> , 4. mai 2019.
- Pärnu arengukava aastani 2035.* Pärnu linn. Kättesaadav:
https://parnu.ee/failid/arengukavad/P2rnu_arengukava_2035_lisadega.pdf , 5. mai 2019.
- Pärnu kergliiklusteed ja terviserajad.* Pärnu Linnavalitsus. Kättesaadav:
<https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/liiklus/kergliiklus> , 13. mai 2019.
- Stewart, O., Vernez Moudon, A., Claybrooke, C. (2012). Common ground: Eight factors that influence walking and biking to school. – *Transport policy*, Vol. 24, 240-248.
- Travelling to School: a good practice guide.* (2003). Department for Transport. Kättesaadav:
<https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.dft.gov.uk/pgr/sustainable/schooltravel/travelling/ellingtoschoolagoodpract5762.pdf> , 6. mai 2019.
- Tervisekaitseõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele. RTL 2007, 8, 132.

Uus omavalitsus – Pärnu linn. Pärnu Linnavalitsus. Kättesaadav:

<https://parnu.ee/index.php/linnakodanikule/omavalitsus/uehinemine/mismillal> , 13. mai 2019.

Õun, K., Mägi, M., Übner, M. (2016). *Pärnu kooliõpilaste eluviisi uuring 2015/2016 õppeaastal.* Kättesaadav:

https://parnu.ee/failid/uuringud/P2rnu_linna_opilaste_eluviisiuuring_2016.pdf , 5. mai 2019.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Tere!

Olen Tallinna Tehnikaülikooli logistika eriala tudeng ja koostan enda lõputööd Pärnu koolinoorte liikumisviiside teemal. Seoses sellega vajan natuke just Sinu abi! Palun sul vastata küsitlusele, mis puudutab Sinu igapäevaseid liikumisi. Vastamine võtab aega umbes 5 minutit ja on väga suureks abiks minu uurimuse valmimisel. Küsimustikule vastamine on anonüümne ning andmeid kasutatakse vaid üldistatud kujul. Küsimuste korral kirjuta liinaluhar@gmail.com.

Ette tänades

Liina Luhar

1. Kool

- Pärnu Koidula Gümnaasium
- Pärnu Mai Kool
- Audru Kool
- Pärnu Ühisgümnaasium
- Pärnu Ülejõe Põhikool

2. Klass

- 3
- 7
- 11

3. Sugu

- Naine
- Mees

4. Kui kaugel asub Sinu elukoht koolist?

Soovi korral saad abiks võtta google mapi või mõne muu kaardirakenduse

- Alla 1 km
- 1-2 km
- 2-3 km
- 3-4 km
- 4-5 km

- 5-6 km
- Rohkem kui 6 km
- Ei oska öelda

5. Elukoha piirkond

- Vana-Pärnu
- Ülejõe
- Rääma
- Kesklinn (sinna alla kuulub ka Ranna, Papiniidu ja Mai piirkond)
- Raeküla
- Audru
- Tammiste
- Paikuse
- Muu

6. Pereliikmete arv

- 2
- 3
- 4
- 5 või enam

7. Kas mõnel Sinu pereliikmel on auto?

- Jah
- Ei

8. Kas Sul on oma jalgratas?

- Jah
- Ei

9. Mitu tundi nädalas teed Sa tavaliselt sporti väljaspool koolitunde?

Palun ära arvesta nende tundide hulka kehalise kasvatuse tunde.

- Üldse ei tee
- 1-2 tundi
- 2-3 tundi
- 3-4 tundi
- 4-5 tundi
- Rohkem kui 5 tundi

10. Kuidas liigud Sa tavaliselt kodust kooli?

- Jalgsi
- Autoga
- Ühistranspordiga
- Rattaga
- Muu:

11. Kui kaua aega kulub Sul ligikaudu kodust kooli minekuks?

- Kuni 10 minutit

- 10-20 minutit
- 20-30 minutit
- 30-40 minutit
- 40-50 minutit
- 50-60 minutit
- Kauem kui 1 tund

12. Mis põhjus(t)el eelistad kodust kooli minekul just seda liikumisviisi?

Valida on võimalik mitu varianti.

- See on kõige mugavam
- See on kõige kiirem
- Vanemad viivad
- Saan minna koos sõpradega
- See on kõige odavam viis
- See on tervisele hea
- Muud võimalust ei ole
- Muu:

13. Kuidas liigud Sa tavaliselt koolist koju?

Tean, et kõikidel koolipäevadel ei pruugi Sa koolist otse koju minna, kuid palun lähtu selle küsimuse juures päevast, mil Sa koolist otse koju lähed.

- Jalgsi
- Autoga
- Ühistranspordiga
- Rattaga
- Muu:

14. Kui kaua aega kulub Sul ligikaudu koju minekuks?

- Kuni 10 minutit
- 10-20 minutit
- 20-30 minutit
- 30-40 minutit
- 40-50 minutit
- 50-60 minutit
- Kauem kui 1 tund

15. Mis põhjus(t)el eelistad koolist koju minekul just seda liikumisviisi?

Valida on võimalik mitu varianti.

- See on kõige mugavam
- See on kõige kiirem
- Vanemad on hõivatud
- Saan minna koos sõpradega
- See on kõige odavam viis
- See on tervisele hea
- Muud võimalust ei ole
- Muu:

16. Kui saaksid ise valida enda liikumisviisi, siis milline oleks Sinu eelistus?

1 - kõige vähem meelepärased, 4 - kõige meelepärased

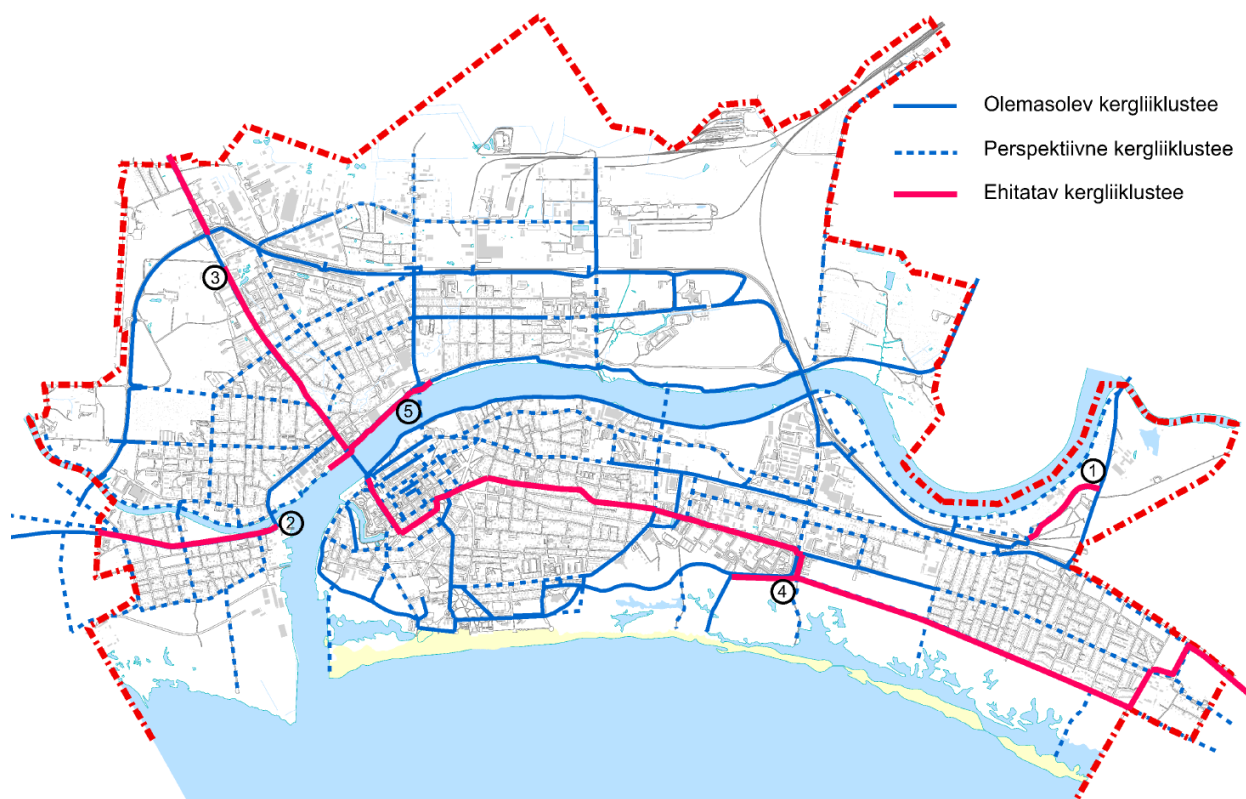
	1	2	3	4
Jalgsi				
Jalgrattaga				
Ühistranspordiga				
Autoga				

17. Mis on Sinu jaoks liikumisviisivalikul kõige olulisem tegur?

- Ajakulu
- Mugavus
- Hind
- Ilm
- Seltskond
- Muu:

Allikas: Autori koostatud

Lisa 2. Pärnu kergliiklusteed ja terviserajad

Allikas: Pärnu Linnavalitsus